РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-ШУМЕН

ГОДИШЕН АНАЛИЗ НА ЗДРАВНО-ДЕМОГРАФСКОТО СЪСТОЯНИЕ И ЗДРАВНАТА МРЕЖА В ОБЛАСТ ШУМЕН

2024 г.

Основни здравно-демографски показатели през 2024 г.

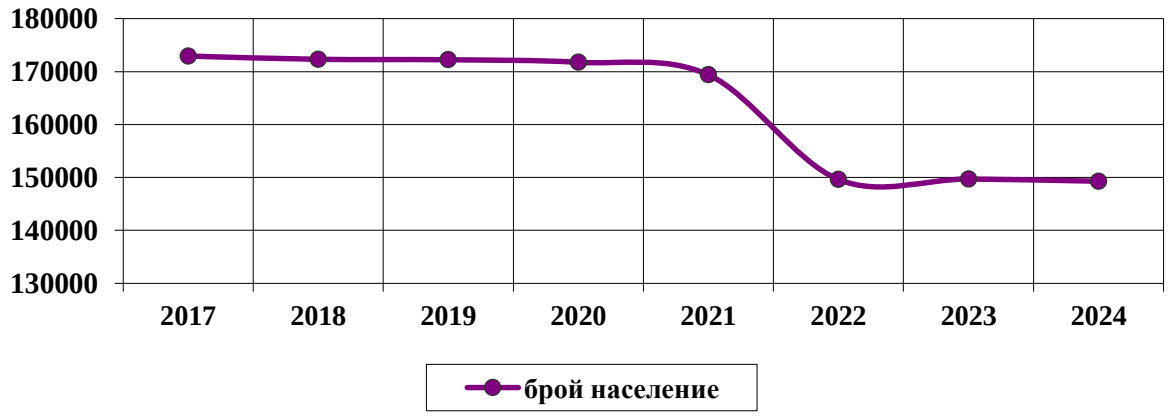
	Област Шумен	Република България
Население към 31.12.2024 г.	149 279	6 437 360
Възрастова структура на населението:		
0-17 г.	16,1%	17,1%
18-59 г.	50,5%	51,9%
над 60 г.	33,4%	31,0%
Раждаемост	7,2‰	8,3‰
Смъртност	16,6‰	15,6‰
Детска смъртност	3,7‰	4,5‰
Перинатална смъртност	9,3‰	7,3‰
Неонатална смъртност	3,7‰	2,7‰
Постнеонатална смъртност	0,0‰	1,7‰
Естествен прираст	-9,4‰	-7,3‰
Средна продължителност на живота (в години)	74,5 г.	75,6 г.
(за периода 2022 г. – 2024 г.) мъже	71,2 г.	71,2 г.
жени	77,8 г.	79,3 г.
Новооткрити случаи и рецидиви на туберкулоза	18 бр.	885 бр.
(на 100 000 души)	12,0‰	13,7‰
Новооткрити случаи на злокачествени	772 бр.	25 225 бр.
новообразувания	516,4‰	391,6‰
(на 100 000 души)		
Психически заболявания	757,0‰	
(на 100 000 души)		
Хоспитализирана заболеваемост	43 971 бр.	3 245 686 бр.
(с престой над и до 24 часа на 100 000 души)	29 414‰	50 388‰
Брой на лечебните заведения	5	319
за болнична помощ		
Брой легла в лечебните заведения	880	52 415
за болнична помощ		
Брой лекари	511	30 149
Брой лекари по дентална медицина	123	7 784
Брой персонал по здравни грижи	976	44 554
Обслужени лица по повод на спешна и		
неотложна медицинска помощ	62 824	2 560 514

1. ЗДРАВНО-ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТТА

1.1. ЧИСЛЕНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

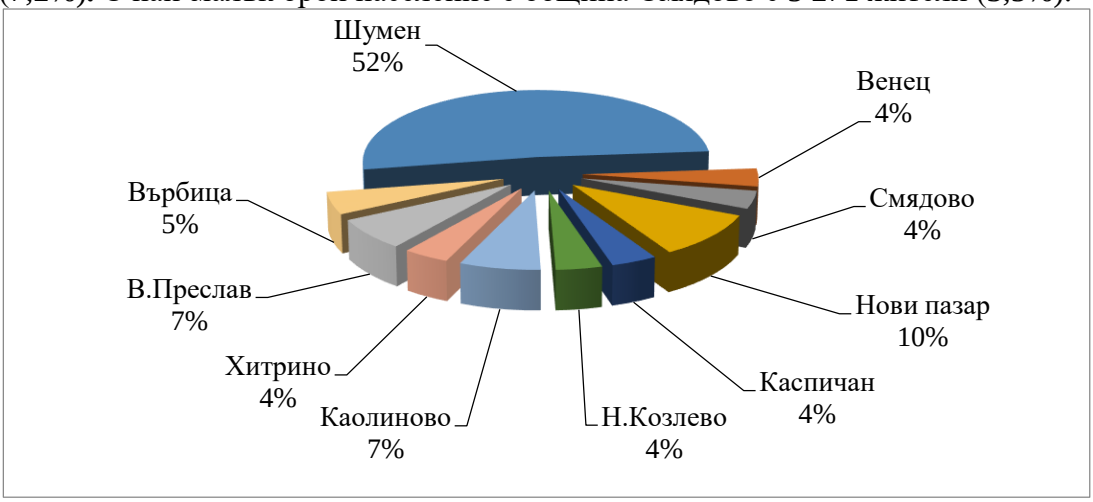
Демографските процеси в област Шумен се характеризират с трайна тенденция за намаляване на броя на населението и на неговото застаряване. Основни причини за това са ниската раждаемост, нарастването на смъртността и емиграцията на значителна част от младите хора. Населението в област Шумен към 31.12.2024 г. е 149 279 души, което представлява 2,32% от населението на Република България и нарежда областта ни на 15-то място по брой на населението, непосредствено след Кърджали (149 478 души) и преди Враца (146 002 души). В сравнение с предходната година е намаляло с 420 души, при намаление от 8 121 души за страната. Намалението на населението се дължи на отрицателния естествен прираст (повече починали лица от родените или – минус 1 411(- 9,5‰ естествен прираст) и на емиграция.

Налице е голям дисбаланс в показателите, поради наличието на нова оценка на населението на база данните от Преброяване през 2021 г.

Фиг. 1 Население в област Шумен от 2017 г. до 2024 г.

С най-голям брой население е община Шумен – 77 390 жители (51,8%). Втора по брой население е община Нови пазар с 14 276 жители (9,7%), следвана от община Каолиново с 10 786 жители (7,2%). С най-малък брой население е община Смядово с 5 271 жители (3,5%).

Фиг.2 Относителен дял на населението по общини в област Шумен

Броят на жените е 76 996, което представлява 51,6% от цялото население, а мъжете са 72 283 (48,4%). Делът на жените си остава незначително по-висок от този на мъжете. През 2024 г. на 1000 мъже се падат 938 жени.

Броят на мъжете преобладава във възрастите от 50 до 54 – 6 184 души, а най-малко 100+ години - само 1 човек. При жените от 70 до 74 – 6 184 души, а най-малко 100+ - само 5.

В края на 2024 г. в градовете на областта живеят 92 415 души или 61,9% от населението на областта, а в селата – 56 864 души или 38,1%. За сравнение през 2023 г. съотношението градско към селско население е било 62% към 38%. В областта продължават процесите на обезлюдяване на селските райони и се запазва по-висок относителния дял на градското население. Съотношението в национален мащаб е по-ярко изразено – 74,2% от населението на страната живее в градовете, а 25,8% в селата. В общините Шумен, Нови пазар, Велики Преслав, Каспичан и Смядово преобладава градското над селското население, докато в останалите общини относителният дял на жителите в селските райони е по-висок.

Таб. 1 Население на област Шумен към 31.12.2024 г. по пол, в градове и в села

Година	Население в областта	Мъже	Отн. дял	Жени	Отн. дял	В градовете	Отн. дял	В селата	Отн. дял
2022	149 628	72 514	48,0	77 114	52,0	93 581	63,0	56 047	37,0
2023	149 699	72 582	48,0	77 117	52,0	92 742	63,0	56 957	37,0
2024	149 279	72 283	48,4	76 996	52,2	92 415	61,9	56 864	38,1

От населението на възраст до 59 години (51 235) мъжете са повече от жените (48 135), докато след 59-годишна възраст броят на жените (28 861) превишава този на мъжете (21 048).

Таб. 2 Население по местоживеене в област Шумен и Република България

Области Общини	2022 година			2023 година			2024 година		
	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата
Население									
Р България	**6 447710**	**4746710**	**1701000**	**6 445 481**	**4 738 461**	**1 707 020**	**6 437 360**	**4 744 111**	**1 693 249**
Шумен	**149 628**	**93 581**	**56 047**	**149 699**	**92 742**	**56 957**	**149 279**	**92 415**	**56 864**
Велики Преслав	10 169	5 821	4 348	10 096	5 759	4 337	9 975	5 694	4 281
Венец	6 055	0	6 055	6 209	0	6 209	6 221	0	6 221
Върбица	7 636	2 370	5 266	7 697	2 380	5 317	7 689	2 363	5 326
Каолиново	10 557	1 296	9 261	10 707	1 294	9 413	10 786	1 305	9 481
Каспичан	6 250	3 244	3 006	6 283	3 224	3 059	6 193	3 189	3 004
Никола Козлево	5 268	0	5 268	5 338	0	5 338	5 326	0	5 326
Нови пазар	14 484	10 167	4 317	14 409	10 003	4 406	14 276	9 905	4 371
Смядово	5 359	3 383	1 976	5 332	3 369	1 963	5 271	3 318	1 953
Хитрино	5 738	0	5 738	6 054	0	6 054	6 152	0	6 152
Шумен	78 112	67 300	10 812	77 574	66 713	10 861	77 390	66 641	10 749

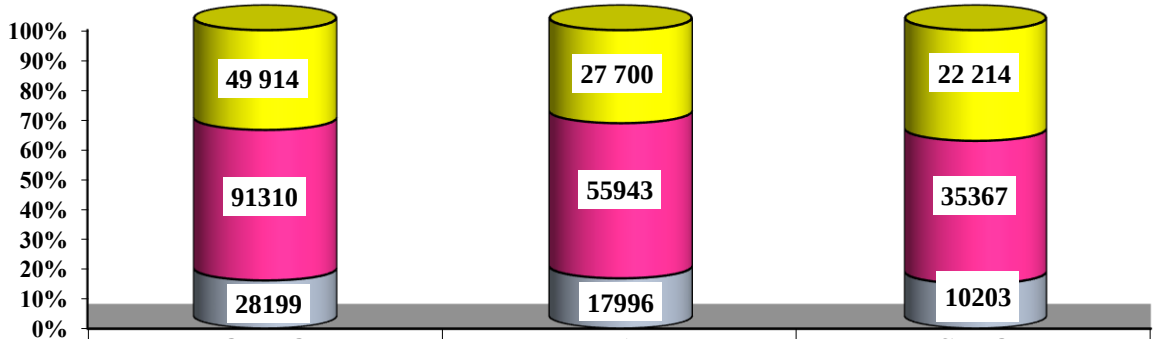
При анализа на населението в областта се отчита тенденцията за намаляване на относителния дял на градското население през последните 3 години. Населението на град Шумен представлява 52% от общото население на областта и 84% от градското население на областта.

Данните за възрастовата структура на населението сочат, че се задълбочава регресивният тип структура и се запазва тенденцията за застаряване на населението в областта. Населението над 60 г. се увеличава (2024 – 33,4%, 2023 – 33%, 2022 – 33%, 2021 – 30%, 2020 – 29%, 2019 г. – 29%, 2018 г. – 28%) при запазване на населението до 17 г. (2024 – 16%, 2023 – 16%, 2022 – 16%, 2021 – 17%, 2020 г.- 17% ; 2019 г. – 17%; 2018 г. –17%).

При разглеждане поотделно на структурата на населението в градовете и в селата се наблюдава следното:

- относителният дял на децата и на хората над 60 г. в селата е по-голям в сравнение с този в градовете;
- в градовете е по-голям относителният дял на хората от 18 г. до 59 г. в сравнение със този в селата;
- застаряването на населението в селата е значително по-голямо от това в градовете.

Фиг. 3 Възрастова структура на населението в област Шумен за 2024 година

	ОБЩО	ГРАД	СЕЛО
над 60 години	49 909	28 814	21 095
18-59 години	75 308	48 046	27 262
до 17 години	24 062	15 555	8 507

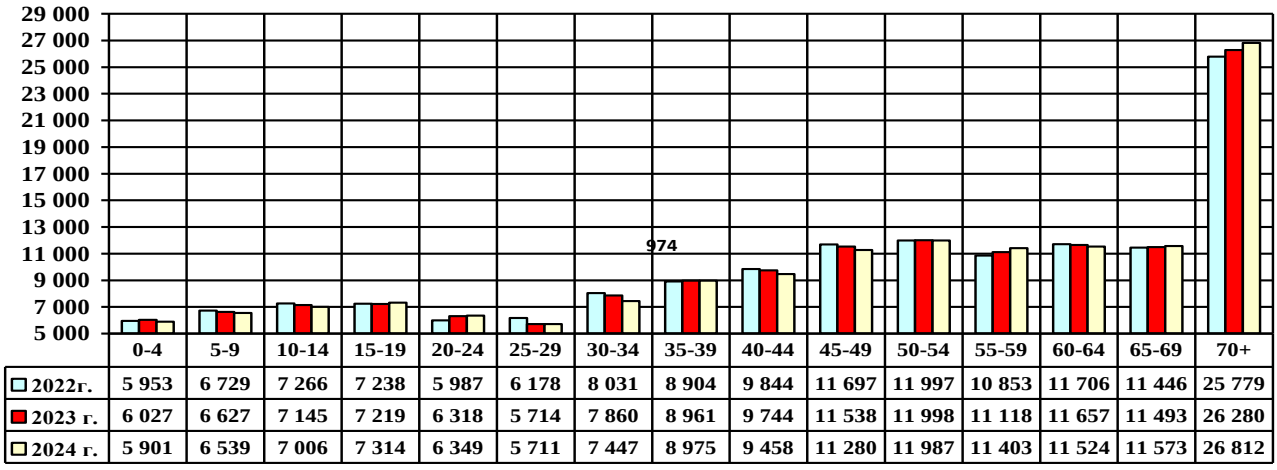
Таб. 3 Брой жени фертилна възраст в област Шумен и Република България

Година	Брой жени във фертилна възраст (15-49 г.)	
	Област Шумен	Р. България
2022	27 868	1 278 412
2023	27 576	1 269 197
2024	27 227	1 257 281

Подобно на предходните години през последната година се наблюдава значително намаление на броя на жените във фертилна възраст (15-49 год.) от 35 489 жени през 2020 г., 27 868 жени през 2022 г., 27 576 през 2023 г., до 27 227 жени през 2024 г.

Продължаващият процес на остаряване на населението се очертава като остър демографски проблем. Той се изразява в непрекъснато повишаване на показателя за средна възраст на населението през последните години, която от 39,9 години през 2005 г. нараства на 46,5 години в края на 2024 г., при 45,3 години за страната. Процесът на остаряване на населението се проявява, както в селата, така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е по-висока.

По прогноза на НСИ при реалистичен и съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз вариант, населението на област Шумен през 2050 г. ще бъде 121 878 души, а през 2080 г. - 85 802.

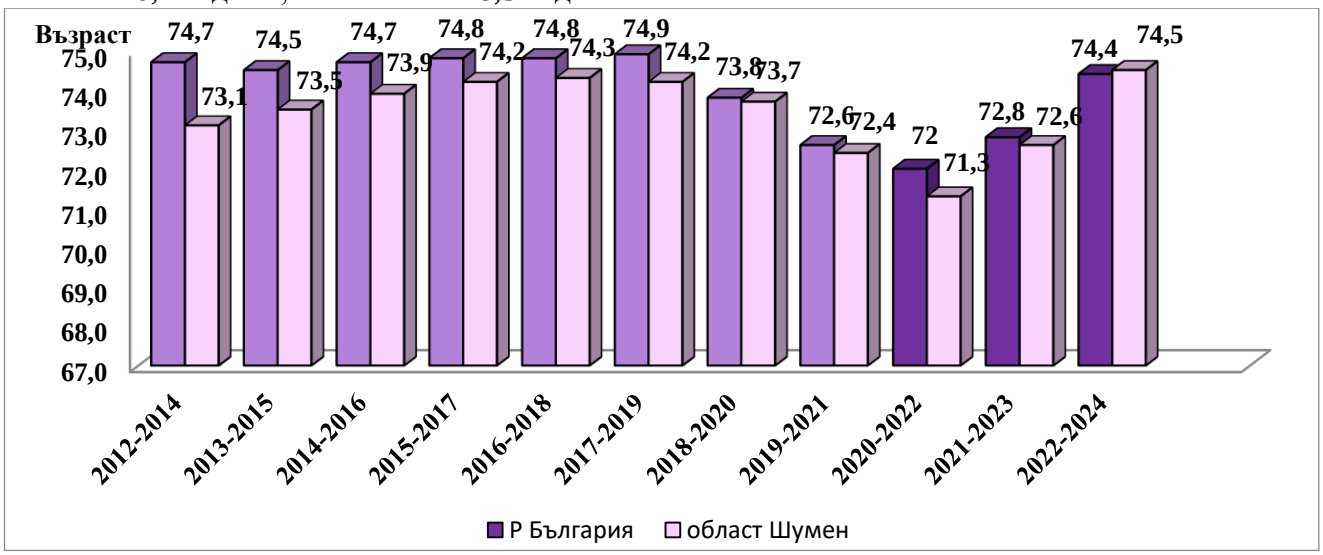

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
2022г.	5 953	6 729	7 266	7 238	5 987	6 178	8 031	8 904	9 844	11 697	11 997	10 853	11 706	11 446	25 779
2023 г.	6 027	6 627	7 145	7 219	6 318	5 714	7 860	8 961	9 744	11 538	11 998	11 118	11 657	11 493	26 280
2024 г.	5 901	6 539	7 006	7 314	6 349	5 711	7 447	8 975	9 458	11 280	11 987	11 403	11 524	11 573	26 812

Фиг. Население по възрастови групи в област Шумен

Средната възраст на предстоящия живот на населението за периода 2022-2024 г. в област Шумен е 74,5 години. Жените живеят с 6,6 години повече от мъжете, като средната възраст на предстоящия живот на мъжете е 71,2 години, а за жените – 77,8 години. Област Шумен се нарежда на 17 място в страната. Жените живеят по-дълго от мъжете във всички области на страната, но най-голяма е разликата между двата пола в област Видин (9,2 години), а най-малка - в област Шумен (6,6 години).

През 2022-2024 г. средната продължителност на живота за страната е 74,4 години, за мъжете – 70,7 години, за жените – 78,3 години.

Фиг. 4 Очаквана средна продължителност на предстоящия живот общо за страната и област Шумен по периоди

Тенденцията на остаряване на населението води до промени и в неговата възрастова структура – под, във и над трудоспособна възраст.

Продължава да намалява броят на жителите в трудоспособна възраст, а този на жителите над 65 години се увеличава. През последната година се отчита намаление както на жителите в трудоспособна възраст, така и в под трудоспособна възраст. Тенденцията за застаряване на населението е по-силно изразена в градовете.

Таб. 4 Население под, във и над трудоспособна възраст по общини и местоживеене*

Общини ***Възрастови категории***	***Общо***			***Общо***		
	Всичко	***Мъже***	***Жени***	***Всичко (в %)***	***Мъже (в %)***	***Жени (в %)***
Област Шумен	**149 279**	**72 283**	**76 996**		***100***	***100***
Под трудоспособна възраст	21 018	10 763	10 255	14,1	14,9	13,3
В трудоспособна възраст	85 941	45 602	40 339	57,6	63,1	52,4
Над трудоспособна възраст	42 320	15 918	26 402	28,3	22,8	34,3

Велики Преслав	**9 975**	**4 874**	**5 101**	**6,7**	**6,7**	**6,6**
Под трудоспособна възраст	1 175	606	569	11,8	12,4	11,2
В трудоспособна възраст	5 401	2 989	2 412	54,1	61,3	47,3
Над трудоспособна възраст	3 399	1 279	2 120	34,1	26,3	41,5
Венец	**6 221**	**3 072**	**3 149**	**41,7**	**4,2**	**4,1**
Под трудоспособна възраст	749	384	365	12,0	12,5	11,6
В трудоспособна възраст	3530	1915	1615	56,7	62,3	51,3
Над трудоспособна възраст	1942	773	1169	31,3	25,2	37,1
Върбица	**7689**	**3774**	**3915**	**51,5**	**5,2**	**5,1**
Под трудоспособна възраст	1063	537	526	13,8	14,2	13,4
В трудоспособна възраст	4417	2358	2059	57,4	62,5	52,6
Над трудоспособна възраст	2209	879	1330	28,8	23,3	34,0
Каолиново	**10786**	**5392**	**5394**	**7,2**	**7,5**	**7,0**
Под трудоспособна възраст	1588	830	758	14,7	15,4	14,0
В трудоспособна възраст	6364	3419	2945	59,0	63,4	54,6
Над трудоспособна възраст	2834	1143	1691	26,3	21,2	31,4
Каспичан	**6193**	**3035**	**3158**	**4,1**	**4,2**	**4,1**
Под трудоспособна възраст	945	484	461	15,2	16,0	14,6
В трудоспособна възраст	3466	1855	1611	56,0	61,1	51,0
Над трудоспособна възраст	1782	696	1086	28,8	22,9	34,4
Никола Козлево	**5326**	**2681**	**2645**	**3,6**	**3,7**	**3,4**
Под трудоспособна възраст	964	520	444	18,1	19,4	16,8
В трудоспособна възраст	3113	1667	1446	58,4	62,2	54,7
Над трудоспособна възраст	1249	494	755	23,5	18,4	28,5
Нови пазар	**14276**	**6929**	**7347**	**9,6**	**9,6**	**9,5**
Под трудоспособна възраст	2066	1083	983	14,5	15,6	13,4
В трудоспособна възраст	8342	4421	3921	58,4	63,8	53,4
Над трудоспособна възраст	3868	1425	2443	27,1	20,6	33,2
Смядово	**5271**	**2550**	**2721**	**3,5**	**3,5**	**3,5**
Под трудоспособна възраст	665	334	331	12,6	13,1	12,2
В трудоспособна възраст	2931	1584	1347	55,6	62,1	49,5
Над трудоспособна възраст	1675	632	1043	31,8	24,8	38,3
Хитрино	**6152**	**3086**	**3066**	**4,1**	**4,3**	**4,0**
Под трудоспособна възраст	526	288	238	8,6	9,3	7,8
В трудоспособна възраст	3293	1836	1457	53,5	59,5	47,5
Над трудоспособна възраст	2333	962	1371	37,9	31,2	44,7
Шумен	**77390**	**36890**	**40500**	**51,8**	**51,0**	**52,6**
Под трудоспособна възраст	11277	5697	5580	14,6	15,4	13,8
В трудоспособна възраст	45084	23558	21526	58,3	63,9	53,2
Над трудоспособна възраст	21029	7635	13394	27,1	20,7	33,0

Тенденцията на остаряване на населението се проявява и в промените на неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст. Сред общините процесът на остаряване най-силно е изразен в община Хитрино (37,9%), община Велики Преслав (34,1%) и община Смядово (31,8%) население в над трудоспособна възраст.

Таб. 5 Население под, във и над трудоспособна възраст в област Шумен и Република България

Възрастови категории	**Област Шумен**		**Република България**	
2023 година				
Под трудоспособна възраст	21 339	14%	977 417	15%
В трудоспособна възраст	86 389	58%	3 769 424	58%
Над трудоспособна възраст	41 971	28%	1 698 640	27%
2024 година				
Под трудоспособна възраст	21 018	14%	971 595	15%
В трудоспособна възраст	85 941	58%	3 764 642	59%
Над трудоспособна възраст	42 320	28%	1 701 123	26%

През последната година се отчита увеличение сред населението в над трудоспособна възраст, докато населението в под трудоспособна възраст и трудоспособна възраст намалява.

Сериозен проблем е значително ниският относителен дял на населението от 0 до 14 г. – 13%. Населението на 65 и повече години продължава да нараства и към 31.12.2024 г. е 26%.

Таб. 6 Структура на населението по местоживеене, полово съотношение и коефициент на възрастова зависимост в област Шумен и Република България

Година Област	**Структура на населението по местоживеене**		**Полово съотношение**	**Отношение на населението на възраст под 15 и на 65 и повече години към населението на възраст от 15 до 64 години**	**Отношение на населението на възраст 65 и повече години към населението на възраст от 15 до 64 години**
	%		**брой жени на 1 000 мъже**	**%**	**%**
	град	**село**	**общо**	**общо**	**общо**
2022 година					
Шумен	62,5	37,5	1 063	61,9	40,3
Р. България	73,6	26,4	1 080	60,4	37,7
2023 година					
Шумен	62,0	38,0	1 062	62,5	41,0
Р. България	73,5	26,5	1 081	61,0	38,2
2024 година					
Шумен	61,9	38,1	1 065	63,2	42,0
Р. България	73,7	26,3	1 080	61,3	38,7

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2024 г. разпределението на жителите на областта по възрастови групи е следното:

- от 0 до 14 години – 13,3% (19 446 души);
- от 15 до 64 години – 61,3% (91 448 души);
- над 65 години – 25,7% (38 385 души).

В края на 2023 г. разпределението на жителите на областта по възрастови групи е както следва:

- от 0 до 14 години – 13,2% (19 799 души);
- от 15 до 64 години – 61,5% (92 127 души);
- над 65 години – 25,2% (37 773 души).

В сравнение с 2023 г. делът на лицата на 65 и повече навършени години в региона нараства с 0,5%.

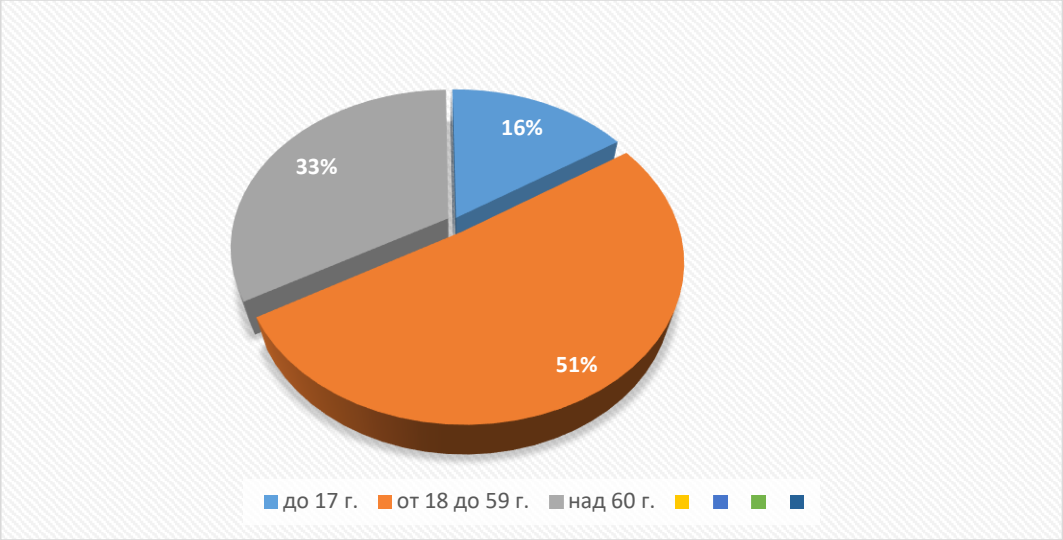
В област Шумен относителният дял на жените на възраст над 65 години е 29,8%, а на мъжете – 21,3%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея - по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Делът на лицата на 65 и повече навършени години в страната е 25,7% и относителният дял на жените на възраст над 65 години е 29,8%, а на мъжете – 21,3%.

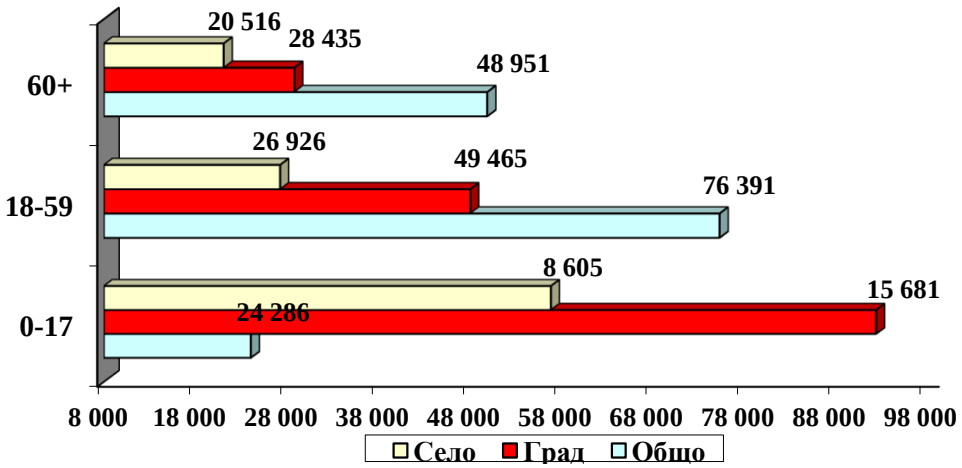
Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2023 г. е 85 941 души, или 57,6% от цялото население на област Шумен, като мъжете са 45 602, а жените – 40 339. Трудоспособното население е намаляло с 448 души спрямо предходната година. Към края на 2024 г. в над трудоспособна възраст са 43 320 души, или 29%, а под трудоспособна възраст са 21 018, или 14% от населението на областта.

Таб. 7 Възрастова структура на населението в област Шумен

Години	Възрастови групи						
	Общо	0-17	% от общия брой	18-59	% от общия брой	60+	% от общия брой
Общо							
2022	149 628	24 286	16,2	76 391	51,1	48 951	32,7
2023	149 699	24 282	16,2	75 987	50,8	49 430	33,0
2024	149 279	24 062	16,1	75 308	50,5	49 909	33,4
В градовете							
2022	93 581	15 681	16,8	49 465	52,9	28 435	30,4
2023	92 742	15 666	16,9	48 529	52,3	28 547	30,7
2024	92 415	15 555	16,8	48 046	52,0	28 814	31,2
В селата							
2022	56 047	8 605	15,4	26 926	48,0	20 516	36,6
2023	56 957	8 616	15,1	27 458	48,2	20 883	36,6
2024	56 864	8 507	15,0	27 262	47,9	21 095	37,1

Фиг. 5 Възрастови групи в област Шумен през 2024 година (в %)

Фиг. 7 Възрастови групи в област Шумен през 2024 година

От представените данни за тригодишен период се наблюдава ясна тенденция за намаляване и застаряване на населението в Шуменска област, по-ясно изразено в селата и при жените.

Трудоспособното население заема най-висок дял във възрастовата структура на населението в област Шумен, но и в тази категория е налице намаление на населението, както в абсолютен брой, така и като относителен дял.

Изводи:

- В резултат на демографски и миграционни процеси през последните години се утвърдиха неблагоприятни тенденции за трайно намаляване броя на населението в Област Шумен. Процесът на депопулация е налице във всички общини на областта;
- Като цяло женското население продължава да бъде с по-висок относителен дял. С нарастване на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население;
- През последната година се наблюдава намаляване на населението в селата и градовете в област Шумен;
- През 2024 г. намалява относителният дял на градското и селското население, като темповете за региона са значително по-бавни от тези за страната. Тенденцията за застаряване на населението е по-силно изразена в градовете;
- Промените във възрастовата структура през последните години се характеризират с увеличаване относителния дял на лицата над 65-годишна възраст и намаляване дела на детското население и населението в трудоспособна възраст;
- Застаряването на населението поражда редица здравни, социални и икономически проблеми. Увеличените потребности от здравни грижи и социално подпомагане водят до увеличаване на разходите в тези сфери и необходимост от по-големи ресурси.

1.2. РАЖДАЕМОСТ

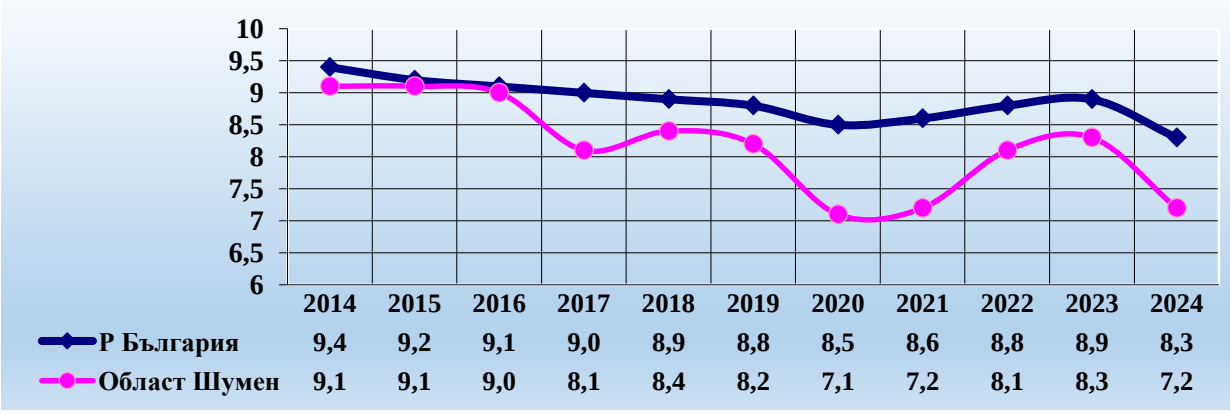
Раждаемостта е важен демографски показател, свързан с възпроизводството. Върху него оказват влияние икономически, психологически, демографски и медико-социални фактори.

Живородените деца в област Шумен през последните три години са:

- 2022 г. – 1 221
- 2023 г. – 1 237
- 2024 г. – 1 077

През последните 5 г. раждаемостта в областта е по-ниска от тази в периода от 2014-2019 г. Последните 3 г. се наблюдава увеличение на раждаемостта в област Шумен и в страната, но в област Шумен (7,2‰) остава по-ниска от тази в страната (8,2‰). През 2024 г. (7,2‰) област Шумен е с най-ниска раждаемост през последните 3 години.

На 1 000 души от градското население се падат по 6,9‰ живородени деца (за РБ –8,3‰ деца), а на 1 000 души от селското население – 7,7‰ живородени деца (за РБ - 8,2‰ деца).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Р България	9,4	9,2	9,1	9,0	8,9	8,8	8,5	8,6	8,8	8,9	8,3
Област Шумен	9,1	9,1	9,0	8,1	8,4	8,2	7,1	7,2	8,1	8,3	7,2

Фиг. 8 Раждаемост в област Шумен и страната (на 1 000)

Регистрираният брой живородени деца през 2024 г. са 1 077 (с 160 по-малко в сравнение с 2023 г. – 1 237). През 2022 г. са били 1 221. От живородените 553 са момчетата (89 по-малко от 2023г.) и 524 момичета (74 по-малко от 2023 г.). Продължава тенденцията брачните деца да са по-

малко от извънбрачните. През 2024 г. 442 (41%) са брачни и 635 (59%) са извънбрачни. През 2023г. са били 558(45%) са брачни и 679(55%) са извънбрачни.

Върху броя на ражданията съществено влияние оказва контингентът на жените в детеродна възраст, който намалява. Възрастовите показатели за плодовитост на жените показват, че най-висока е плодовитостта сред жените на възраст **от 20 до 29 години** (310 живородени или 29% от всички живородени). Сравнително висока е плодовитостта сред жените на възраст 20-24 години (272 живородени или 25%) и сред по-младите майки под 20 (117 живородени при 106 през 2023 г.).

Тоталният коефициент на плодовитост (*среден брой деца, които една жена ражда през целия си детероден период*) е 1,67 деца (1, 53 в градовете, при 1,87 в селата) през 2024 г. за областта при 1,87 деца за страната.

Средната възраст при първо раждане на първо дете е 25,8 години, при 27,6 за страната.

Таб. 8 Живородени за последните 3 години в област Шумен

Общини	Живородени 2022 г.			Живородени 2023 г.			Живородени 2024 г.		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета
ШУМЕН	**1 215**	**569**	**646**	**1 237**	**642**	**595**	**1 077**	**553**	**524**
Велики Преслав	78	40	38	75	44	31	55	25	30
Венец	56	23	33	44	27	17	43	21	22
Върбица	69	35	34	67	34	33	49	23	26
Каолиново	89	41	48	141	69	72	110	56	54
Каспичан	61	27	34	54	31	23	65	38	27
Никола Козлево	77	40	37	65	36	29	55	29	26
Нови пазар	133	65	68	112	53	59	110	52	58
Смядово	39	17	22	46	19	27	39	23	16
Хитрино	38	14	24	45	29	16	30	20	10
Шумен	578	267	308	588	300	288	521	266	255

В териториален аспект най-голям е броят на живородените в Шуменска община – 521 (48%), а най-малък в община Хитрино - 30 (2,8%) и Смядово – 39 (3,6%).

През 2024 г. в областта има 8 мъртвородени деца, от които 3 брачни и 5 извънбрачни. За 2023 г. са били 6 мъртвородени деца, от които 2 брачни и 4 извънбрачни.

През 2024 г. средната възраст на майката при раждане в областта е 27,9 години (при 28,5 за 2023 г.), а за страната 29,1 години (при 29,2 за 2023 г.). Средната възраст на майката при раждане на първо дете за областта е 25,8 години, а за страната – 27,6 години.

Таб. 9 Раждания и аборти в област Шумен

Година	Брой		На 1000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания*	Аборти	Раждания**	Аборти
2022	1 221	404	43,8	14,5
2023	1 243	345	45,0	12,5
2024	1 085	314	39,9	11,5

Забележка:
* Раждания – всичко (живородени и мъртвородени)
** Раждания – само живородени (за изчисляване на общата плодовитост)

През 2024 г. в област Шумен са извършени 314 аборта, от тях 266 са терапевтични (в т.ч. 222 бр. по желание и 44 по медицински показания) и 48 спонтанни. Спрямо 2023 г. са с 31 броя по-малко и с 90 бр. по-малко спрямо 2022 г.. Абортите по желание за 2024 г. са 222 бр., докато през 2023 г. са били 262 бр. и 310 бр. през 2022 г.

Изводи:

- Върху раждаемостта съществено влияние оказват недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, снижаването на жизнения стандарт, високото ниво на безработица сред младите възрастови групи, намаляването и застаряването на фертилния

контингент, измененията във фертилното поведение, психологическата нагласа за малко деца в семейството и др.

- Средният коефициент на раждаемост в областта е най-нисък през последните три години като през последната 2024 г. е 7,2‰ при 8,3‰. за 2023 г. и 8,1‰ за 2022 г. и е по-нисък от този на страна 8,2‰ за 2024 г., 8,9‰ за 2023 г. и 8,8‰ за 2022 г.
- Броят на мъртвородените деца през 2024 г. (8 деца). е най-висок през последните 3 години. През 2023 г. са били 6 деца, а през 2022 г. - 6 деца.
- Жените от Шуменска област раждат на по-ранна възраст в сравнение със средностатистическата българка. Увеличена е общата плодовитост при намаляващ брой жени във фертилна възраст. Тоталния коефициент на плодовитост на жените в област Шумен (1,67) е по-нисък от този за страната(1,87). Намален е броят на абортите с 31 бр. или 9% по-малко от 2023 г., а за двугодишен период се отчита спад с 22,3%.

1.3 ОБЩА СМЪРТНОСТ

Таб. 10 Обща и детска смъртност в област Шумен и Република България

	2023 г.						2024 г.					
	Смъртност на 1 000 души от населението			Детска смъртност на 1 000 живородени			Смъртност на 1 000 души от населението			Детска смъртност на 1 000 живородени		
	общо	мъже	жени	общо	момчета	момичета	Общо	мъже	жени	общо	момчета	момичета
България	15,7	16,9	14,5	4,9	5,2	4,7	15,6	16,8	14,6	4,5	5,1	3,8
Шумен	17,4	18,6	16,3	4,9	7,8	1,7	16,6	18,1	15,3	3,7	5,4	1,9

Таб. 11 Смъртност по общини в област Шумен

Общини	2022 г.			2023 г.			2024 г.		
	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население	Брой	Население (среден брой)	На 1 000 души население
ШУМЕН	**2964**	**150 022**	19,8	**2 607**	**149 664**	17,4	**2 488**	**149 489**	16,6
Велики Преслав	249	10 993	22,7	219	10 133	21,6	221	10 036	22,0
Венец	113	6 569	17,2	88	6 132	14,4	103	6 215	16,6
Върбица	168	8 937	18,8	134	7 667	17,5	118	7 693	15,3
Каолиново	184	11 680	15,8	188	10 632	17,7	160	10 747	14,9
Каспичан	150	6 785	22,1	136	6 267	21,7	124	6 238	19,9
Никола Козлево	84	5 756	14,6	82	5 303	15,5	84	5 332	15,8
Нови пазар	277	14 985	18,5	255	14 447	17,7	275	14 343	19,2
Смядово	163	5 656	28,8	138	5 346	25,8	123	5 302	23,2
Хитрино	151	6 406	23,8	147	5 896	24,9	122	6 103	20,0
Шумен	1 425	81 761	17,4	1 220	77 843	15,8	1 158	77 482	14,9

През 2024 г. се наблюдава спад на общата смъртност, както в област Шумен (16,6‰), така и в Република България (15,6‰). За област Шумен е намаляла с 0,8‰ спрямо 2023 г., докато за Република България - с 0,1‰.

В област Шумен през 2024 г. смъртността при мъжете е 18,1‰, а при жените - 15,3‰ и е по-висока в сравнение със страната: 16,8‰ при мъжете и 14,6‰ при жените.

По данни на РЗИ-Шумен, получени при обработка на демографските показатели, могат да се направят следните изводи:

С най-висока обща смъртност през 2024 г. са следните общини:

- Смядово (23,2‰);
- Велики Преслав (22,2‰).
- Хитрино (20,0‰);

С показател под средното за областта са следните общини:
- Венец (16,6‰);
- Никола Козлево (15,8‰);
- Върбица (15,3‰);
- Каолиново (14,9‰);
- Шумен (14,9‰).

С най-висока обща смъртност през 2023 г. са общините:
- Смядово (25,8‰);
- Хитрино (24,9‰);
- Каспичан (21,7‰);
- Велики Преслав (21,6‰).

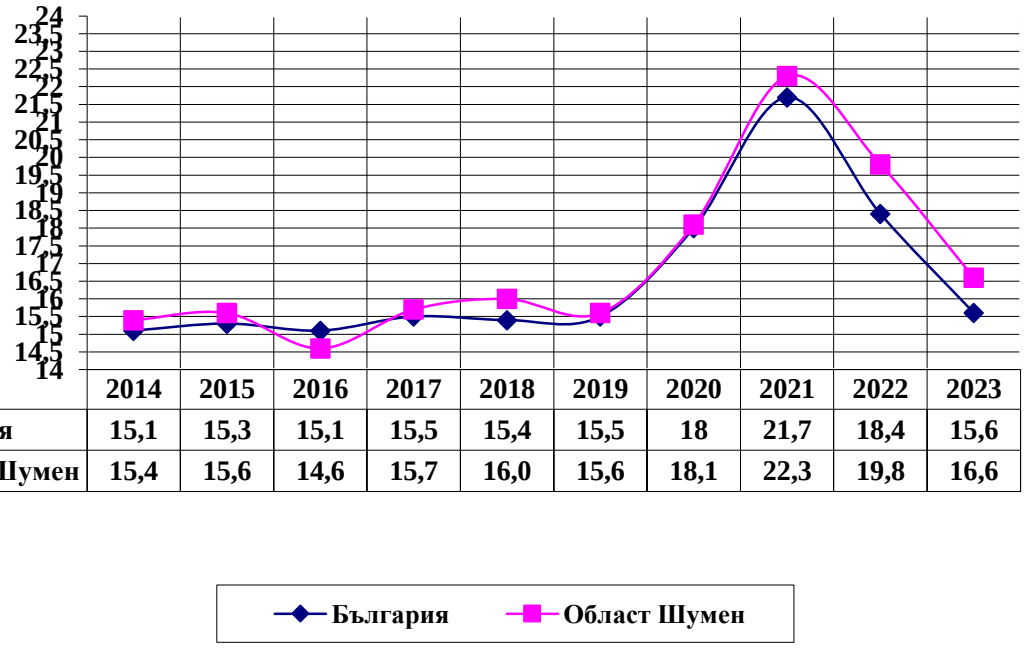
С показател под средното за областта са следните общини:
- Шумен (15,8‰);
- Венец (14,4‰);
- Никола Козлево (15,5‰).

За 2024 г. данните за областта сочат, че смъртността е с по-високи стойности в градовете – 1 369 умрели (55%), при 1 119 (45%) в селата.

За 2023 г. смъртността е била – 1 187 умрели (46%) в селата, при 1 420 умрели (54%) в градовете.

Статистиката сочи, че мъжете са с по-ниска продължителност на живота от жените и коефициентът на смъртност при тях е по-висок. През 2024 г. в област Шумен са починали 1 310 мъже и 1 178 жени, като нивото на смъртност при жените (15,3‰) е с 2,8 пункта по-ниско от това на мъжете (18,1‰).

По данни на НСИ вероятността за смърт на млади хора в региона е най-ниска между 20 и 29 години, като през 2024 г. починалите в тези възрасти са 13 (*от които 7 случая са Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини*) с 2 смъртни случая повече в сравнение с 2023 г, когато са били 11. Има и 7 смъртни случая във възрастовия диапазон от 1 до 19 години, като през 2023 са били 10 случая, а 2022 г. - 6.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	15,1	15,3	15,1	15,5	15,4	15,5	18	21,7	18,4	15,6
Област Шумен	15,4	15,6	14,6	15,7	16,0	15,6	18,1	22,3	19,8	16,6

Фиг. 9 Обща смъртност в област Шумен и страната (на 1 000) от 2014 до 2024 г.

На първо място по причини за смъртност в област Шумен и с най-голям относителен дял 56% са (I00-I99) Болестите на кръвообращението – 934,5 на 100 000 души население при 948,5 (61%) за страната. През 2023 г. те са били 966,2 с относителен дял 56% (по-високи от средните за страната – 957,1, 61%).

На второ място по смъртност са (C00-D48) Новообразуванията с относителен дял 16,3%, – 271,6 на 100 000 население при 265,8 (16,9%) за страната. През 2023 г. те са били 300,7 с относителен дял 17% (за страната – 258,8, 17%).

С най–висок относителен дял за областта са онкологичните заболявания на:

- 19,2% злокачествени новообразувание на трахеята, бронхите и белия дроб (C33-C34) (при 19,7% за страната);

- 15,3% злокачествени новообразувание на дебелото черво (колон), ректума и ануса (C18-C21) (при 14,9% за страната);

- 6,7% Злокачествено новообразувание на панкреаса (C25) (при 6,8% за страната).

На трето място по причини за смъртност в област Шумен с относителен дял 5,5% - 91 на 100 000 население са (R00-R99) Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде при 78,7 (50,3%) за страната.

Таб. 12 Смъртност по причини през 2024 година и пол (на 100 000 души)

Причини за смъртта, МКБ - X ревизия, "Европейски съкратен списък" [1]	**България**			**Шумен**		
	общо	**мъже**	**жени**	**общо**	**мъже**	**жени**
Общо	**1563,9**	**1677**	**1459,2**	**1664,3**	**1808,6**	**1528,7**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести (A00-B99)	**8**	**9,4**	**6,7**	**7,4**	**9,7**	**5,2**
Туберкулоза (A15-A19, B90)	0,9	1,5	0,3	0,7	1,4	-
Болест, предизвикана от вируса на човешкия имунодефицит (HIV) (B20-B24)	0,2	0,3	0	-	-	-
Вирусен хепатит (B15-B19), B94.2	0,3	0,5	0,1	0,7	1,4	-
Други инфекциозни и паразитни болести (A00-A09, A20-B09, B25-B89, B91-B94.1, B94.8-B99)	6,6	7,1	6,2	6	6,9	5,2
Клас II Новообразувания (C00-D48)	**265,8**	**313,7**	**221,5**	**271,6**	**328,6**	**218**
Злокачествени новообразувания (C00-C97)	264,4	312,5	219,9	268,2	325,8	214,1
в това число:						
Злокачествени новообразувания на устните, устната кухина и фаринкса (C00-C14)	6,1	9,7	2,9	8	12,4	3,9
Злокачествено новообразувание на хранопровода (C15)	3,2	5,2	1,4	4	5,5	2,6
Злокачествено новообразувание на стомаха (C16)	13,4	17,4	9,7	11,4	13,8	9,1
Злокачествено новообразувание на дебелото черво (колон), ректума и ануса (C18-C21)	39,7	49,2	30,9	41,5	49,7	33,7
Злокачествено новообразувание на черния дроб и интрахепаталните жлъчни пътища (C22)	10,5	13,2	8	10	11	9,1
Злокачествено новообразувание на панкреаса (C25)	18,2	20	16,5	18,1	23,5	13
Злокачествено новообразувание на ларинкса (C32)	4,6	8,7	0,8	3,3	5,5	1,3
Злокачествено новообразувание на трахеята, бронхите и белия дроб (C33-C34)	52,3	77,6	28,8	52,2	80,1	26
Злокачествен меланом на кожата (C43)	2,8	3,4	2,3	0,7	-	1,3
Злокачествено новообразувание на млечната жлеза (C50)	18,9	0,7	35,8	13,4	-	26

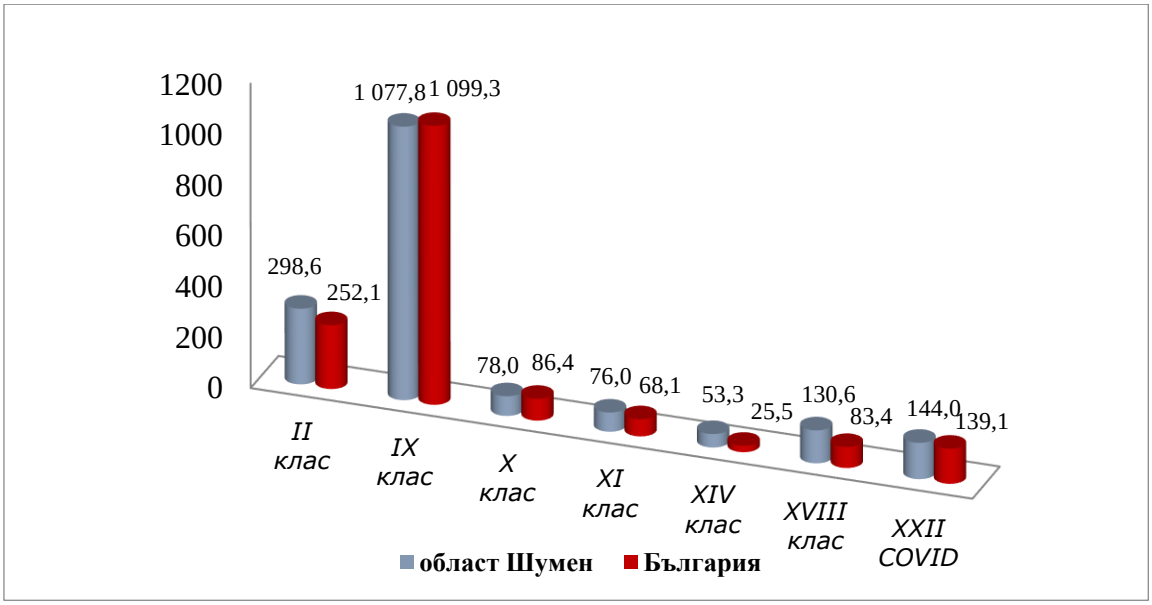
Злокачествено новообразуване на шийката на матката (цервикс) (C53)	5	-	9,6	6	-	11,7
Злокачествено новообразуване на тялото на матката (C54-C55)	4,7	-	9,1	4	-	7,8
Злокачествено новообразуване на яйчника (C56)	6,1	-	11,7	2	-	3,9
Злокачествено новообразуване на простатата (C61)	15,8	32,8	-	20,1	41,4	-
Злокачествено новообразуване на бъбрека, с изключение на бъбречното легенче (C64)	6,4	8,8	4,2	7,4	6,9	7,8
Злокачествено новообразуване на пикочния мехур (C67)	9,2	14,8	4	12,7	17,9	7,8
Злокачествено новообразуване на главния мозък и други части на централна та нервна система (C70-C72)	9,5	10,4	8,7	8	6,9	9,1
Злокачествено новообразуване на главния мозък и други части на щитовидната жлеза (C73)	0,7	0,5	0,7	-	-	-
Болест на 'Hodgkin и лимфоми (C81-C86)	3,5	4,1	2,9	5,4	6,9	3,9
Левкемия (C91-C95)	6	6,8	5,3	2	-	3,9
Други злокачествени новообразувания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани (C88, C90, C96)	2,1	2,3	2	4	2,8	5,2
Други злокачествени новообразувания (C17, C23-C24, C26-C31, C37-C41, C44-C49, C51-C52, C57-C60, C62-C63, C65-C66, C68-C69, C74-C80, C97)	25,6	27,1	24,3	34,1	40	28,6
Новообразования in situ, доброкачествени новообразования и новообразувания с неопределен или неизвестен характер (D00-D48)	1,4	1,2	1,6	3,3	2,8	3,9
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм (D50-D89)	**1,4**	**1,5**	**1,3**	**7,4**	**5,5**	**9,1**
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата (E00-E89)	**22,8**	**21,8**	**23,7**	**62,2**	**41,4**	**81,8**
Захарен диабет (E10-E14)	22,2	21,2	23,1	60,9	40	80,5
Други ендокринни, хранителни и метаболитни разстройства (E00-E07, E15-E89)	0,6	0,5	0,6	1,3	1,4	1,3
Клас V Психични и поведенчески разстройства (F01-F99)	**1,2**	**1,4**	**1**	**2**	**2,8**	**1,3**
Деменция (F01, F03)	0,5	0,2	0,7	-	-	-
Злоупотребата с алкохол (включително алкохолна психоза) (F10)	0,4	0,7	0	-	-	-
Наркотична зависимост, токсикомания (F11-F16, F18-F19)	0	0,1	-	-	-	-
Други психични и поведенчески разстройства (F04-F09, F17, F20-F99)	0,3	0,4	0,2	2	2,8	1,3
Клас VI, VII, VIII Болести на нервната система и сетивните органи (G00-H95)	**13,9**	**15,6**	**12,3**	**17,4**	**19,3**	**15,6**
Болест на Parkinson (G20)	2	1,9	2	6	5,5	6,5
Болест на Алцхаймер (G30)	0,6	0,5	0,7	1,3	1,4	1,3
Други заболявания на нервната система и сетивните органи (G00-G12, G14, G21-G25, G31-H95)	11,3	13,1	9,6	10	12,4	7,8

Клас IX Болести на органите на кръвообращението (I00-I99)	**948,5**	**948,8**	**948,3**	**934,5**	**947,1**	**922,7**
Исхемична болест на сърцето (I20-I25)	201,2	222	181,9	143,2	183,6	105,1
в това число:						
Остър инфаркт на миокарда (I21-I22)	72	94	51,6	85,6	116	57,1
Други форми на исхемична болест на сърцето (I20, I23-I25)	129,2	128	130,3	57,5	67,6	48
Други болести на сърцето (I30-I51)	301,9	303,4	300,4	174,6	174	175,2
Мозъчносъдови болести (I60-I69)	272,2	253,1	289,9	242,2	230,6	253,1
Други болести на органите на кръвообращението (I00-I15, I26-I28, I70-I99)	173,3	170,3	176,1	374,6	359	389,3
Клас X Болести на дихателната система (J00-J99)	**77,4**	**93,8**	**62,2**	**68,9**	**84,2**	**54,5**
Грип (J09-J11)	0,8	0,9	0,6	-	-	-
Пневмония (J12-J18)	36,5	44,2	29,4	40,8	45,6	36,3
Хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J47)	18,5	23,3	14,1	22,1	33,1	11,7
в това число:						
Астма (J45-J46)	0,4	0,3	0,4	0,7	-	1,3
Други хронични болести на долните дихателни пътища (J40-J44, J47)	18,2	23	13,7	21,4	33,1	10,4
Други болести на дихателната система (J00-J06, J20-J39, J60-J99)	21,6	25,3	18,1	6	5,5	6,5
Клас XI Болести на храносмилателната система (K00-K92)	**66,6**	**88,5**	**46,4**	**82,3**	**100,8**	**64,9**
Язва на стомаха, на дванадесетопръстника, гастройеюнална язва (K25-K28)	2,9	3,3	2,6	8	6,9	9,1
Цироза, фиброза и хроничен хепатит на черния дроб (K70, K73-K74)	27,2	44,4	11,4	32,1	55,2	10,4
Други болести на храносмилателната система (K00-K22, K29-K66, K71-K72, K75-K92)	36,5	40,8	32,5	42,1	38,7	45,4
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан (L00-L99)	1,4	1,2	1,6	6,7	8,3	5,2
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (M00-M99)	**0,7**	**0,7**	**0,7**	**2**	**1,4**	**2,6**
Ревматоиден артрит и артрози (M05-M06, M15-M19)	0,2	0,1	0,2	0,7	-	1,3
Други увреждания на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (M00-M02, M08-M13, M20-M99)	0,6	0,6	0,5	1,3	1,4	1,3
Клас XIV Болести на пикочо-половата система (N00-N99)	**32**	**34,8**	**29,4**	**60,9**	**77,3**	**45,4**
Болести на бъбреците и уретера (N00-N29)	31,4	34	29,1	60,2	75,9	45,4
Други болести на пикочо-половата система (N30-N99)	0,6	0,9	0,4	0,7	1,4	-
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период (O00-O99)	**0,1**	-	**0,2**	-	-	-
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период (P00-P96)	**1,9**	**2,5**	**1,3**	**2,7**	**4,1**	**1,3**

Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (Q00-Q99)	**1**	**1,2**	**0,8**	**1,3**	**2,8**	**-**
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде (R00-R99)	**78,7**	**79,7**	**77,8**	**91**	**114,6**	**68,8**
Внезапна смърт на кърмаче (R95)	0	0,1	-	-	-	-
Недобре определени и неуточнени причини за смърт (R96-R99)	50	59,2	41,4	84,3	106,3	63,6
Други симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде (R00-R94)	28,7	20,4	36,4	6,7	8,3	5,2
Клас XX Външни причини за заболеваемост и смъртност (V01-Y98)	**36,3**	**55,1**	**18,9**	**38,1**	**48,3**	**28,6**
Злополуки (V01-X59, Y85-Y86)	20,1	29,6	11,3	19,4	26,2	13
Транспортни злополуки (V01-V99,Y85)	6,9	11,1	3	8	13,8	2,6
Падания (W00-W19)	5,8	6,9	4,7	5,4	4,1	6,5
Случайно удавяне и потъване във вода '(W65-W74)	1,2	2,1	0,3	1,3	2,8	-
Случайно отравяне и въздействие на отровни вещества (X40-X49)	1,1	1,7	0,6	0,7	1,4	-
Други зополуки (W20-W64, W75- X39, X50-59, Y86)	5,2	7,8	2,8	4	4,1	3,9
Умишлено самонараняване (X60-X84, Y87.0)	7	11,6	2,9	7,4	12,4	2,6
Нападение (X85-Y09, Y87.1)	0,7	0,9	0,5	0,7	-	1,3
Нараняване с неопределени намерения (Y10-Y34, Y87.2)	7,3	11,3	3,6	10,7	9,7	11,7
Други външни причини за травми и отравяния (Y35-Y84, Y88-Y89)	1,1	1,7	0,6	-	-	-
Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85)	**6,1**	**7,5**	**4,8**	**8**	**12,4**	**3,9**
в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2)	6,1	7,5	4,8	8	12,4	3,9

[1] Нов хармонизиран списък по 86 причини, разработен от Евростат, използван за международни сравнения.

2 Налице е прекъсване в динамичния ред поради наличието на нова оценка на населението на база данните от Преброяване 2021.

Фиг. 10 Умирания по класове болести в област Шумен и страната (на 100 000) за 2024 г.

Изводи:

Основните причини за нарастване на общата смъртност в област Шумен и страната през последните години са следните:

- Болестите на кръвообращението (I00-I99) са причина за 56% от всички смъртни случаи в област Шумен. Водещи при тях са: Други болести на органите на кръвообращението (I00-I15, I26-I28, I70-I99) с 22,5%, следвани от Мозъчносъдови болести (I60-I69) с 14,6% и Други болести на сърцето (I30-I51) с 10,5%;
- нарастване на смъртността в активна възраст от социално-значими заболявания, особено сред мъжете;
- рискови фактори, свързани с начина на живот на населението – тютюнопушене, нерационално хранене, хиподинамия, стрес и др;
- социално-икономически и екологични фактори на средата.

Показателите за смъртността се влияят от дейността на лечебните и здравни заведения и медицинската помощ, оказвана на населението, по отношение на нейната достъпност, своевременност и качество.

1.3.1. ДЕТСКА СМЪРТНОСТ

Детската смъртност е един от най-важните статистически показатели, характеризиращи благополучието на една нация и работата на системата на здравеопазване в дадена страна или регион.

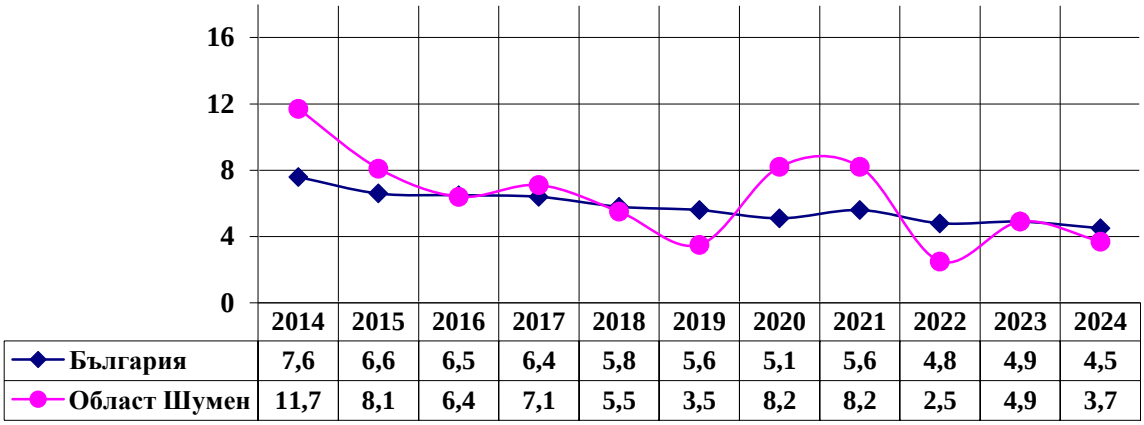
През последните години в област Шумен се наблюдава значително колебаене на показателя „детска смъртност", като през 2024 г. отново има спад в сравнение с предходната:

2017 г. – 7,1‰ (10 деца под 1 г., 6 момчета и 4 момичета);
2018 г. – 5,5‰ (8 деца под 1 г., 5 момчета и 3 момичета);
2019 г. – 3,5‰ (5 деца под 1 г., 2 момчета и 3 момичета);
2020 г. – 8,2‰ (10 деца под 1 г., 4 момчета и 6 момичета);
2021 г. – 8,2‰ (10 деца под 1 г., 4 момчета и 6 момичета);
2022 г. – 2,5‰ (3 деца под 1 г., 1 момче и 2 момичета);
2023 г. – 4,9‰ (6 деца под 1 г., 5 момчета и 1 момиче);
2024 г. – 3,7‰ (4 деца под 1 г., 3 момчета и 1 момиче).

През 2024 г. в сравнение с 2023 г. се отчита спад на показателя на детска смъртност в област Шумен, като и 4-те от живородените деца са починали в първия 1 месец, а 2 от тях - в първия ден.

Таб. 13 Детска смъртност (умрели деца до 1 годишна възраст) в област Шумен

Година	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	На 1 000 живородени	Брой	На 1 000 живородени	Брой	На 1 000 живородени
2020	10	8,2	6	4,9	4	3,3
2021	10	8,2	5	4,1	5	4,1
2022	3	2,5	1	1,0	2	1,6
2023	6	4,9	1	0,8	5	4,0
2024	4	3,7	1	1,6	3	6,9

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	7,6	6,6	6,5	6,4	5,8	5,6	5,1	5,6	4,8	4,9	4,5
Област Шумен	11,7	8,1	6,4	7,1	5,5	3,5	8,2	8,2	2,5	4,9	3,7

Фиг. 11 Детска смъртност в област Шумен и страната (на 1 000 живородени деца)

Структура на детската смъртност по причини – водеща е детската смъртност, дължаща се на някои състояния, възникващи през основно в перинаталния период, следвани от някои инфекциозни и паразитни болести.

Таб. 14 Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област Шумен

Година	Перинатална ДС	Неонатална ДС	Постнеонатална ДС
2022	5,7	2,5	0,0
2023	9,7	3,2	1,6
2024	9,3	3,7	0,0

Разгледана по периоди най-висока е перинаталната детска смъртност *(броя на мъртвородените деца и тези от живородените, умрели през първите 6 дни, вкл. от раждането им, на 1 000 родени)*. В сравнение с предходната 2023 г. са наблюдава спад в перинаталната и постнеонаталната детската смъртност. В перинаталната детска смъртност се дължи най-вече на мъртвородените деца, които за 2024 г. са били по 8. Увеличение има само при неонаталния период с 0,5 пункта *(броя на умрелите деца до 28-ия ден от раждането на 1 000 живородени).* Детската смъртност в постнеонаталния период през 2024 г. е 0,0‰ (*броя на умрелите деца след 28-ия ден от раждането до 1 година на 1 000 живородени*,)

Перинаталната детска смъртност е важен показател за работата на женската консултация, за профилактиката на усложненията на бременността и качеството на родилната помощ.

Изводи:

- Като показател за качеството на медицинската помощ относно детската смъртност значение имат недоносеността и ниската телесна маса на новороденото, както и редица социални и икономически фактори (образование, доходи, начин на живот на семействата, замърсяване на околната среда и др.).
- Предпоставки: най-често това са деца на майки, непосещавали женска консултация, без личен лекар и непълнолетни по възраст.
- През последната 2024 година детската смъртност в област Шумен е 3,7‰ и е по-ниска от тази в страната - 4,5‰. В перинаталния период детската смъртност през последната година отчита спад с 0,4‰, но е по-висока от тази през 2022 г.

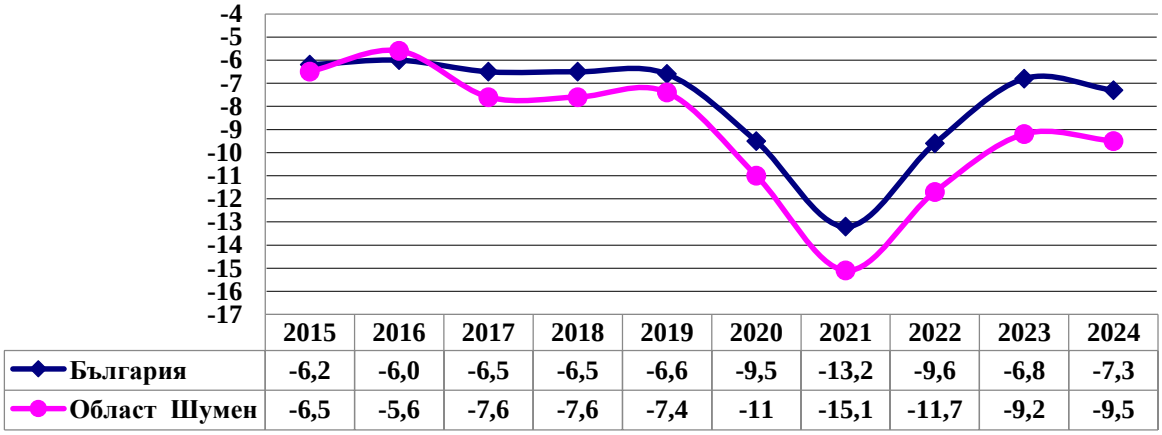
1.4. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ

Таб. 16 Естествен прираст по общини в област Шумен

Община	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой	На 1000 души	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души
ШУМЕН	**- 1749**	**-11,7**	**-1 370**	**-9,2**	**- 1 411**	**-9,4**
Велики Преслав	-171	-16,8	-144	-14,2	-166	-16,6
Венец	-57	-9,4	-44	-7,1	-60	-9,6
Върбица	-99	-13,0	-67	-8,7	-69	-9,0
Каолиново	-95	-9,0	-47	-4,4	-50	-4,6
Каспичан	-89	-14,2	-82	-13,1	-59	-9,5
Никола Козлево	-7	-1,3	-17	-3,2	-29	-5,4
Нови пазар	-144	-9,9	-143	-9,9	-165	-11,6
Смядово	-124	-23,1	-92	-17,3	-84	-15,9
Хитрино	-113	-19,7	-102	-16,8	-92	-15,0
Шумен	-850	-10,9	-632	-8,1	-637	-8,2

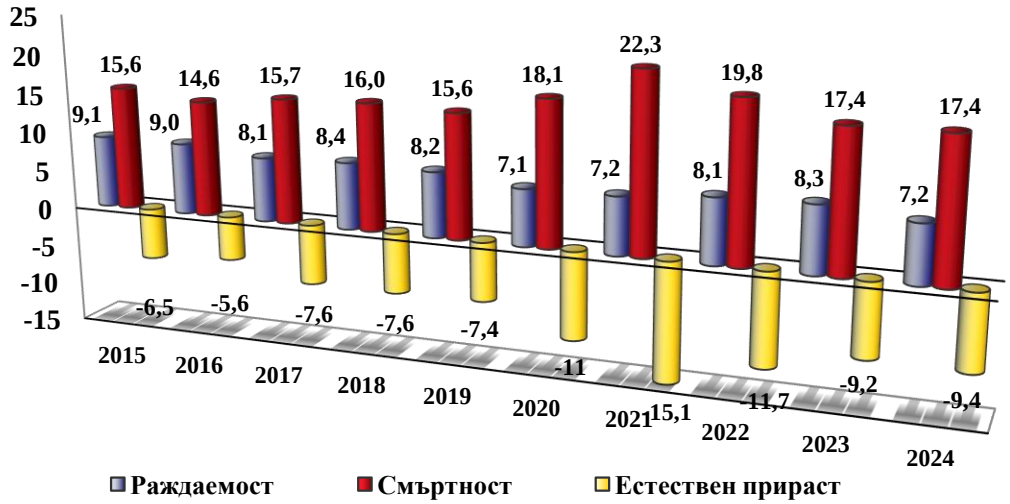
Сравнителният анализ на данните за динамиката на коефициента на естествен прираст в област Шумен и страната показва, че в областта е налице значително по-неблагоприятна демографска ситуация и населението не е в състояние да се възпроизвежда.

Наблюдава се известна разлика в показателя за естествен прираст в отделните общини от областта, като с най-негативни показатели през 2024 година е община Велики Преслав (-16,6‰) и община Смядово (-15,9‰), а с най-добър показател е община Каолиново (-4,6‰).

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
България	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,6	-9,5	-13,2	-9,6	-6,8	-7,3
Област Шумен	-6,5	-5,6	-7,6	-7,6	-7,4	-11	-15,1	-11,7	-9,2	-9,5

Фиг. 12 Естествен прираст в област Шумен и страната

Фиг. 13 Раждаемост, смъртност и естествен прираст в област Шумен (2015-2024 г.)

Мястото на здравеопазването при решаването на демографските проблеми на населението е безспорно, но не е решаващо. Подобряването на демографското състояние е сложен и

продължителен процес, който зависи от активните и целенасочени действия не само на здравните институции, но и на редица други организации, както и на цялото общество.

Таб. 17 Движение на населението по общини в област Шумен за 2024 г.

Община	Население	Живо-родени	Мъртво-родени	Умрели	Детска смърт-ност	Естествен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Област Шумен	**149 279**	**1 077**	**8**	**2 488**	**4**	**- 1 411**	**3 888**	**2 897**	**991**
Велики Преслав	9 975	55	1	221	1	-166	208	163	45
Венец	6 221	43	1	103	-	-60	231	159	72
Върбица	7 689	49	2	118	-	-69	203	142	61
Каолиново	10 786	110	-	160	1	-50	382	253	129
Каспичан	6 193	65	-	124	1	-59	125	156	-31
Никола Козлево	5 326	55	-	84	-	-29	156	139	17
Нови пазар	14 276	110	-	275	-	-165	322	290	32
Смядово	5 271	39	-	123	-	-84	126	103	23
Хитрино	6 152	30	-	122	-	-92	338	148	190
Шумен	77 390	521	4	1 158	1	-637	1 797	1 344	453

* От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната.

Механичният прираст в област Шумен за 2024 г. е положителен (+991), но е с 450 души по-малко от предходната година). Заселените в областта са 3 888, а изселените - 2 897. Само община Каспичан е с отрицателен механичен прираст за 2024 г. С най-нисък положителен естествен прираст е община Никола Козлево (+17), а с най-висок община Шумен (+453).

Особено важно значение за снижаването на детската смъртност има организацията на медицинското наблюдение на бременните и децата през първата година от живота им, организацията на родилната помощ и медицинската помощ за болните деца. Ранният обхват на бременните, системното им и активно наблюдение, особено на бременните с висок риск (3-ти и по-висок пореден номер на раждане, малък интервал между ражданията, възраст на майката до 20 или над 35 години, екстрагенитални заболявания на майката, злоупотреба с алкохол, тютюнопушене, наркотици, извънбрачна бременност), добрата организация на дейността в родилните отделения намаляват вероятността от умиране на детето в неонаталния период и са предпоставка за намаляване и на постнеонаталната смъртност.

Отчитането на тези закономерности и насочването на вниманието към рисковите семейства, рисковите бременности и рисковите деца до 1 г. възраст разкрива значителни резерви за снижаване на детската смъртност. Това налага утвърждаването на грижите за бременните и децата като приоритетни направления в реформата на извънболничната помощ у нас.

Изводи:

- В областта през последната година е намаляла общата смъртност, която е и малко над средната за страната.
- Естественият прираст в област Шумен (-9,5‰) е увеличен с 0,3‰ за една година, продължава да е отрицателен и е по-неблагоприятен от този за страната (-7,3‰).
- За подобряване здравето на населението е необходимо продължаване на дейностите по национални програми и политики за ограничаване на заболеваемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и както и ефективността от икономическата и социална политика, респ. факторите на жизнената среда.

1.5. ЗАБОЛЕВАЕМОСТ И БОЛЕСТНОСТ

Таб. 18 Болестност и заболеваемост в област Шумен през 2024 година

Наименование на болестите по МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
	Регистрирани заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял %	Регистрирани заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял %
Общо I-XIX клас	**415 054**	**2 776,49**	**100**	**166 869**	**1116,26**	**100**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	15 293	102,3	3,7	7 015	46,9	4,2
Клас II Новообразувания	8 648	57,9	2,1	3 684	24,6	2,2
Клас III Болести на кръвта, кръвотв. органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	2 286	15,3	0,6	1 262	8,4	0,8
Клас IV Болести на ендокр. система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	28 679	191,8	6,7	9 196	61,5	5,5
Клас V Психични и поведенчески разстройства	13 273	88,8	3,2	3 879	25,9	2,3
Клас VI Болести на нервната система	12 796	85,6	3,1	6 153	41,2	3,9
Клас VII Болести на окото и придатъците му	24 472	163,7	5,7	12 600	84,3	7,6
Клас VIII Болести на ухото и мастоидн. израстък	11 792	78,9	2,8	6 969	46,6	4,2
Клас IX Болести на орг. на кръвообращението	118 488	792,6	29	19 265	128,9	11,5
Клас X Болести на дихателната система	70 649	472,6	17	37 353	249,9	22,3
Клас XI Болести на храносмилателната система	12 898	86,3	3,1	5 310	35,5	3,2
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	9 210	61,6	2,2	5 711	38,2	3,4
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	31 602	211,4	7,6	15 940	106,6	9,5
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	28 985	193,9	6,9	14 804	99,0	8,8
Клас XV Бременност, раждане и послеродов п-д	1 584	10,6	0,4	853	5,7	0,5
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	320	2,1	0,1	145	1,0	0,1
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	731	4,9	0,2	296	2,0	0,2
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	9 968	66,7	2,4	6 369	42,6	3,8
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	13 380	89,5	3,2	10 065	67,3	6,0

Таб. 19 Болестност и заболеваемост в област Шумен през 2023 година

Наименование на болестите по МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Отн. дял %	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Отн. дял %
Общо I-XIX клас	**395 502**	**2 642,6**	**100**	**110 611**	**739,1**	**100**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	9 838	65,7	2,5	3 256	21,8	2,9
Клас II Новообразувания	8 673	57,9	2,2	2 703	18,1	2,4
Клас III Болести на кръвта, кръвотв. органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	2 086	13,9	0,5	989	6,6	0,9
Клас IV Болести на ендокр. система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	36 590	244,5	9,3	7 875	52,6	7,1
Клас V Психични и поведенчески разстройства	14 106	94,3	3,4	3 343	22,3	3,0
Клас VI Болести на нервната система	14 951	99,9	3,8	5 615	37,5	5,1
Клас VII Болести на окото и придатъците му	10 496	70,1	2,7	7 353	49,1	6,6
Клас VIII Болести на ухото и мастоидн. израстък	7 818	52,2	1,9	4 371	29,2	4,0
Клас IX Болести на орг. на кръвообращението	180 275	1 204,5	45,6	20 305	135,7	18,4
Клас X Болести на дихателната система	25 250	168,7	6,4	12 719	85,0	11,5

Клас XI Болести на храносмилателната система	9 633	64,4	2,4	4 213	28,1	3,8
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	6 915	46,2	1,8	3 385	22,6	3,1
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	30 385	203,0	7,7	14 714	98,3	13,3
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	19 859	132,7	5,0	8 230	55,0	7,4
Клас XV Бременност, раждане и послеродов п-д	1 376	9,2	0,4	521	3,5	0,5
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	0	0	0	0	0	0
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	273	1,8	0,1	81	0,5	0,1
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	5 729	38,3	1,5	3 329	22,2	3,0
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	11 249	75,2	2,8	7 609	50,1	6,9

Таб. 20 Болестност и заболеваемост в област Шумен през 2022 година

Наименование на болестите по МКБ-10	**Болестност**			**Заболеваемост**		
	Регистрирани заболявания	**На 1000 души от населението**	**Отн. дял %**	**Регистрирани заболявания**	**На 1000 души от населението**	**Отн. дял %**
Общо I-XIX клас	**343 857**	**2 292,0**	**100**	**129 955**	**866,2**	**100**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	21 928	146,2	6,4	16 955	113,0	13,0
Клас II Новообразувания	6 806	45,4	2,0	2 561	17,1	2,0
Клас III Болести на кръвта, кръвотв. органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	2 063	13,8	0,6	1 130	7,5	0,9
Клас IV Болести на ендокр. система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	23 447	156,3	6,8	6 413	42,7	4,9
Клас V Психични и поведенчески разстройства	9 912	66,1	2,9	2 559	17,1	2,0
Клас VI Болести на нервната система	12 804	85,3	3,7	5 863	39,1	4,5
Клас VII Болести на окото и придатъците му	15 433	102,9	4,5	8 124	54,2	6,3
Клас VIII Болести на ухото и мастоидн. израстък	9 230	61,5	2,7	5 052	33,7	3,9
Клас IX Болести на орг. на кръвообращението	111 612	744,0	32,5	14 818	98,8	11,4
Клас X Болести на дихателната система	47 575	317,1	13,8	22 289	148,6	17,2
Клас XI Болести на храносмилателната система	8 839	58,9	2,6	4 283	28,5	3,3
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	7 859	52,4	2,3	3 996	26,6	3,1
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	25 443	169,6	7,4	13 011	86,7	10,0
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	17 282	115,2	5,0	7 689	51,3	5,9
Клас XV Бременност, раждане и послеродов п-д	1 687	11,2	0,5	779	5,2	0,6
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	83	0,6	0,0	43	0,3	0,0
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	717	4,8	0,0	265	1,8	0,2
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	8 413	56,1	2,5	4 993	33,3	3,8
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	12 724	84,8	3,7	9 132	60,9	7,0

През 2024 година в лечебните заведения за извънболнична помощ в област Шумен са регистрирани общо ***415 054 заболявания*** (при 395 502 – за 2023 г., 343 857 – за 2022 г., 244 736 – за 2021 г.), а ***болестността*** е 2 776,49 на 1 000 души от населението (при 2642,2 – за 2023 г., 2 292,0 – за 2022 г. и 1 434,5 – за 2021 г.).

Новооткритите заболявания за 2024 г. са 166 869 бр. (при 110 611 – за 2023 г., 129 955 – за 2022 г, . 103 508 – за 2021 г.) или ***заболеваемостта*** е 1 116,26‰ на 1 000 души от населението (при 739,1‰ – за 2023 г., 866,2‰ – за 2022 г., 606,7‰ – за 2021 г.).

При децата от 0 до 17 години за 2024 година са ***регистрирани*** общо **67 584** ***заболявания*** (при 67 492 за 2023 г., 54 901 за 2022 г., 37 498 за 2021 г.), т.е. ***болестността*** при децата през 2024 г. е 2 792,96‰ на 1 000 детско население (при 2 571,8‰ за 2023 г., 2 092‰ за 2022 г. и 2 019,8‰ за 2021 г.).

Новооткритите заболявания при децата за 2024 г. са ***36 755 бр.*** (при 26 382 за 2023 г., 26 819 за 2022 г. и 19 570 – за 2021 г.). ***Заболеваемостта*** на 1 000 деца през 2024 г. е 1 520,6‰ (при 1 005,3‰ за 2023 г., 1 022‰ за 2022 г. и 1 140,7‰ – за 2021г.).

- Водещи в ***структурата на болестността*** (съвкупността на всички заболявания – стари и нови) по класове болести за 2024 година са:

1. **На първо място** са (I00-I99) Болести на органите на кръвообращението – 792,6‰ на 1 000 души население с относителен дял 29% от всички новорегистрирани заболявания (46% през 2023 г.)
2. **На второ място** са (J00-J90) Клас X Дихателната система – 472,6‰ на 1 000 души население с относителен дял 17% от всички новорегистрирани заболявания (9% през 2023 г.);
3. **На трето място** (M00-M99) Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан – 211,4‰ на 1 000 души население с относителен дял 7,6% от всички регистрирани заболявания (7,7% през 2023 г.)

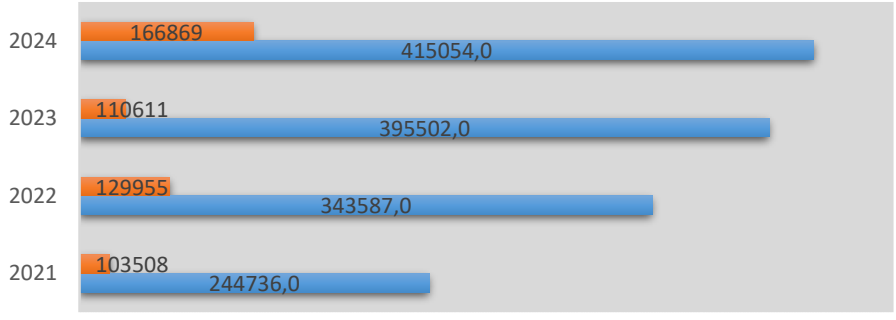
- В ***структурата на заболеваемостта (съвкупността на всички новопоявилите се заболявания)*** по класове болести за 2024 г., водещи са:

1. **На първо място** са (J00-J99) Болести на дихателната система – 249,9‰ на 1 000 души население с относителен дял 22,2% от всички новорегистрирани заболявания (18,4% през 2023 г.)
2. **На второ място** са (I00-I99) Болести органите на кръвообращението – 128,9‰ на 1 000 души население с относителен дял 11,5% от всички новорегистрирани заболявания. (13,3% през 2023 г.);
3. **На трето място** са (M00-M99) Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан – 106,6‰ на 1 000 души население с относителен дял 9,5% от всички новорегистрирани заболявания (11,5% през 2023 г.).

По-различна е ***структурата на заболеваемостта при децата до 17 години вкл.***:

1. **На първо място** са (J00-J99) Болести на дихателната система - 738,0‰ на 1 000 деца с относителен дял 41,4% от всички новорегистрирани заболявания (36,9% през 2023 г.);
2. **На второ място** са (A00-B99) Някои инфекциозни и паразитни болести – 353,9‰ на 1 000 деца с относителен дял 19,9% от всички новорегистрирани заболявания (17,4% през 2023 г.);
3. **На трето място** са Клас XXI Фактори, влияещи на здравословното състояние на населението – 298,7‰ на 1 000 деца с относителен дял 16,8% от всички новорегистрирани заболявания (8,1% през 2023 г.)

При децата до 17 години повече от половината (61,3%) от ***регистрираните заболявания*** са от *Болести на дихателната система и Някои инфекциозни и паразитни болести.*

	2021	2022	2023	2024
Заболеваемост	103508	129955	110611	166869
Болестност	244736,0	343587,0	395502,0	415054,0

Фиг. 14 Болестност и заболеваемост в област Шумен (2021-2024 г.)

1.5.1. ИНФЕКЦИОЗНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Таб. 21 Инфекциозни заболявания в област Шумен през 2023 г. и 2024 г.

Наименование на болестите	2023			2024		
	Регист-рирани заболя-вания	На 100 000 души от населе-нието	Отн. дял %	Регист-рирани заболя-вания	На 100 000 души от населе-нието	Отн. дял %
Общо	**1 602**	**1 070,66**	**100**	**1 250**	**837,4**	**100**
Въздушно-капкови инфекции	**1 377**	**920,28**	**85,9**	**926**	**620,3**	**74,1**
Скарлатина	147	98,24	10,7	165	110,5	17,8
Морбили						
Коклюш	-	-	-	24	16,1	2,6
Рубеола						
Варицела	444	296,74	32,2	518	347,0	55,9
Епидемичен паротит						
Дифтерия						
Туберкулоза	16	10,69	1,2	18	12,0	2,0
COVID-19	770	514,61	55,9	201	134,6	21,7
Чревни инфекции	**189**	**126,31**	**11,8**	**294**	**196,9**	**23,5**
Гастроентерит, ентерколит	131	87,55	69,3	221	148,0	75,2
Коремен тиф/паратиф						
Дезентерия (шигелоза)	2	1,34	1,1	-	-	-
Салмонелози	22	14,7	11,6	20	13,4	6,8
Холера						
Лептоспироза						
Жиардиаза (ламблиоза)						
Колиентерити	15	10,02	7,9	11	7,4	3,7
Ротавирусен гастоентерит	18	12,03	9,5	42	28,1	14,3
Йерсиниоза						
Кампилобактериоза	1	0,67	0,5	-	-	-
Вирусни хепатити	**6**	**4,01**	**0,4**	**5**	**3,3**	**0,4**
Вирусен хепатит тип А				1	0,7	20,0
Вирусен хепатит тип В	3	2,0	50,0			
Вирусен хепатит тип С				1	0,7	20,0
Вирусен хепатит тип Е	3	2,0	50,0	3	2,0	60,0
Кръвни инфекции (трансмисивни)	**15**	**10,03**	**0,9**	**8**	**5,4**	**0,6**
Ку треска	8	5,35	53,3	-	-	-
Кримска-Конко хеморагична треска						
Малария						
Лаймска борелиоза	5	3,34	33,3	6	4,0	75,0
Марсилска треска	2	1,34	13,3	2	1,3	25,0
Други						
Паразитологични инфекции	**-**	**-**	**-**	**2**	**1,3**	**0,2**
Трихинелоза						
Малария						
Ехинекокоза						
Тениаринхоза						
Кампилобактериоза	-	-	-	2	1,3	100
Други						
Невроинфекции	**1**	**0,67**	**0,06**	**2**	**1,3**	**0,2**
Менингококов менингит и сепсис						
Бактериални менингити и менингоенцефалити	1	0,67	100	1	0,7	50,0

Вирусни менингити и менингоенцефалити						
Остра вяла парализа при деца	-	-	-	1	0,7	50,0
Покривни инфекции (контрактни)	-	-	-	-	-	-
Антракс						
Бяс						
Тетанус						
Полово предавани инфекции	**14**	**9,36**	**0,9**	**13**	**8,7**	**1,0**
Сифилис	12	8,02	85,7	8	5,4	61,5
HIV инфекция и СПИП	2	1,34	14,3	4	2,7	30,8
Урогенитална хламидийна инфекция	-	-	-	1	0,7	7,7

През 2024 г. са регистрирани 1 250 заразни заболявания, срещу 1 602 през 2023 г. С най-висок дял от всички инфекциозни заболявания са регистрираните случаи на варицела с 518 бр., което е 41,4% от всички случаи. Отчитат се сериозен спад на случаите на COVID-19 от 770 бр. през 2023 г. на 201 бр. през 2024 г. Наблюдава се ръст на случаите от ентероколити от 131 бр. през 2023 г. на 221 бр. през 2024 г.

Епидемиологична характеристика на острата заразна заболеваемост през 2024 г. в област Шумен е следната:

- Заболеваемостта от чревни инфекции през 2024 г. е 196,9 на 100 000 души или 55,6% увеличение в сравнение с от 2023 г., когато е била 126,3 на 100 000 души.;
- При заболеваемостта от въздушно-капкови инфекции се наблюдава общ спад с 32,8% в сравнение с 2023 г., особено при случаите на COVID-19. По-голямо увеличение се наблюдава при регистрираните заболявания от варицела с 74 бр. или 16,7% повече в сравнение с 2023 г.;
- Наблюдава се намаление при заболеваемостта от трансмисивни инфекции, полово предаваните инфекции и вирусните хепатити.

1.5.2. АКТИВНА ТУБЕРКУЛОЗА

Таб. 22 Регистрирани заболявания от активна туберкулоза в област Шумен

Година	Общо		в т.ч. новооткрити	
	Брой	На 100 000 души от населението	Брой	На 100 000 души от населението
2022	34	22,7	15	10,0
2023	38	25,4	18	12,0
2024	40	26,8	18	12,0

Болестността от активна туберкулоза продължава да се увеличава спрямо 2022 г. (22,7 на 100 хиляди) и 2023 (25,4 на 100 хиляди) и през 2024 г. е 26,8 на сто хиляди души от населението в област Шумен. Честотата на новорегистрираните случаи от туберкулоза се е понижила спрямо предходната година и е 10,7 на 100 хиляди.

За 2024 г. са регистрирани 40 случая на активна туберкулоза, което е с 2 случая повече от 2023 г. и с 6 случая повече от 2022 г. През 2024 г. 32 случая са регистрирани при мъжете и 8 при жените.

От всичките 40 регистрирани случая 32 случая (80%) са туберкулоза на белите. Показателят на новорегистрираните заболявания от активна туберкулоза – 10,7 на 100 000 за област Шумен е по-нисък от този за страната – 13,7 на 100 000 души население.

През последната година няма регистрирани случай на туберкулоза на деца до 17-годишна възраст в областта.

1.5.3. ЗЛОКАЧЕСТВЕНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Таб. 23 Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания в област Шумен

Наименование	2023 г.			2024 г.		
	Регистрирани заболявания			Регистрирани заболявания		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Злокачествени новообразувания – всичко	***7 796***	***3 836***	***3 960***	***7 942***	***3 965***	***3 977***
Устни, устна кухина и фаринкс	**215**	**189**	**26**	**208**	**180**	**28**
в т.ч.: устна	90	71	19	89	71	18
Храносмилателни органи	**1 226**	**776**	**450**	**1 273**	**825**	**448**
в т.ч.: хранопровод	8	6	2	10	6	4
стомах	119	96	23	117	95	22
дебело черво	506	313	193	523	329	194
ректосигмоидна област, право черво (ректум), анус и анален канал	413	245	168	447	270	177
черен дроб и жлъчни пътища	35	23	12	37	27	10
панкреас	46	22	24	44	29	15
Дихателни органи и гръден кош	**418**	**358**	**60**	**435**	**370**	**65**
в т.ч.: ларинкс	121	118	3	114	111	3
трахея, бронхи и бял дроб	259	205	54	284	226	58
Кости и ставни хрущяли	**25**	**22**	**3**	**27**	**23**	**4**
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	**1 775**	**1 144**	**631**	**1 881**	**1 180**	**631**
в т.ч.: злокач. меланом на кожата	108	55	53	120	66	54
Мезотелиални и меки тъкани	**63**	**38**	**25**	**63**	**42**	**21**
Млечна жлеза	**1 227**	**8**	**1 219**	**1 234**	**9**	**1 225**
Женски полови органи	**1 144**	**-**	**1 144**	**1 138**	**-**	**1 138**
в т.ч.: шийка на матката	487	-	487	484	-	484
тяло на матката	407	-	407	396	-	396
с неуточнена локализация на матката	1	-	1	1	-	1
яйчник	185	-	185	190	-	190
Мъжки полови органи	**581**	**581**	**-**	**605**	**605**	**-**
в т.ч.: простата	450	450	-	475	475	-
Пикочна система	**514**	**373**	**141**	**548**	**393**	**155**
в т.ч.: пикочен мехур	348	274	74	371	300	71
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	**82**	**54**	**28**	**75**	**50**	**25**
в т.ч.: око и неговите придадъци	5	3	2	5	3	2
главен мозък	70	51	19	65	47	18
Щитовидна и др. ендокринни жлези	**199**	**46**	**153**	**201**	**46**	**155**
в т.ч.:щитовидна жлеза	190	39	151	194	39	155
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	**131**	**97**	**34**	**135**	**96**	**39**
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани	**196**	**150**	**46**	**189**	**146**	**43**
в т.ч.: болест на Hodgkin	53	32	21	54	33	21
нехочкинов лимфом	25	23	2	12	19	2
левкемия	72	61	11	68	59	9
лимфоидна левкемия	47	40	7	47	40	7
миелоидна левкемия	20	19	1	20	19	1
Самостоятелни (първични) множествени локализации	**-**	**-**	**-**			
Новообразувания ин ситу	**207**	**-**	**207**	**211**	**1**	**210**

Злокачествените заболявания са на **второ място** в областта по причина за смъртност през 2024 г. Отчита се леко увеличение в броя на регистрираните злокачествени новообразувания в област Шумен през последните години от:

- 7 917 бр. през 2021 г.;
- 7 626 бр. през 2022 г.;
- 7 796 бр. през 2023 г. на 7 942 бр. през 2024 г.

Увеличен е и броя на регистрираните нови злокачествените новообразувания през последната година: при 723 през 2022 г., 760 през 2023 г., на 772 бр. през 2024 г.

Заболеваемостта на 10 000 души през 2024 г. е по-висока в сравнение с предходните години: при 508,3 през 2022 г., 507,7 през 2023 г., на 525,2 през 2024 г.

Показателят за регистрираните новооткрити заболявания за областта е по-висок от този за страната. През 2024 г. брой регистрирани нови злокачествени новообразувания – 772 случая, заболеваемост – 516,4 на 100 000 души население. За 2024 година в страната са били регистрирани 30 214 случая на нови злокачествени новообразувания, заболеваемост – 472,1 на 100 000 души население.

Сред злокачествените новообразувания през 2024 г. най-често срещани са:

✓ **меланом и други злокачествени образувания на кожата (С43-С44)** – 1 811 бр. (1 775 бр. за 2023 г.) или 22,8% от всички регистрирани злокачествени заболявания;

✓ **храносмилателни органи (С15-С26)** – 1 273 бр. (1 226 бр. за 2023 г.) или 16,0% от всички регистрирани злокачествени заболявания, в т.ч. 523 на дебелото черво;

✓ **млечна жлеза (С50)** – 1 234 бр. (1 227 бр. за 2023 г.) или 15,6% от всички регистрирани злокачествени заболявания;

✓ **женски полови органи** – 1 138 бр. (1 144 бр. за 2023 г.) 14,3% от всички регистрирани злокачествени заболявания, в т.ч. 484 на шийка на матката и 396 на тялото на матката.

В нозологичната структура на тези заболявания няма съществени изменения. Висока е заболеваемостта от злокачествени новообразувания на: млечната жлеза при жените; меланом и други злокачествени новообразувания на кожата; простатата; трахеята, бронхите и белия дроб; дебелото черво; тялото на матката; шийката на матката; ректосигмоидалната област, право черво (ректум), анус и анален канал и т.н.

При децата до 17 години през 2024 г. регистрираните заболявания от злокачествени новообразувания са общо 8 броя, от тях 6 момчета и 2 момичета (през 2023 г. – 17 бр.), като с най-висока честота са злокачествените заболявания на *лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани (С81-С96)* – 5 броя, от тях 3 броя – левкемия. Няма новооткрити злокачествени заболявания при децата до 17 години за 2024 г.

Фиг. 15 Регистрирани злокачествени заболявания в област Шумен(брой) от 2016 до 2024 г.

1.5.4. ПСИХИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Броят на психично болните, преминали през стационара на психиатричните заведения в област Шумен (*ДПБ-с. Царев брод и „МБАЛ-Велики Преслав“ ЕООД*) в края на 2024 г. е 1 130 или 757,0 на 100 000 от населението на област Шумен. През последната година се наблюдава леко увеличение спрямо предходната година:

- 2023 г. – 1 075 психично болни или 718,1 на 100 000 от населението;
- 2022 г. – 1 112 психично болни или 741,2 на 100 000 от населението;
- 2021 г. – 1 041 психично болни или 644,4 на 100 000 от населението;

Най-голям е броят на пациентите от областта с *шизофрения, шизотипни и налудничи разстройства (F20-F29)* с относителен дял 29,4% от всички психични заболявания. Броят им е 332 или 222,4 на 100 000, в т.ч. 308 бр. или 206,3 шизофрения (F20) на 100 000 от населението;

- *разстройства на настроението (афективни разстройства F30-F39*): 264 бр. или 176,9 на 100 000 население;
- *биполярно афективно разтройство (F31)* 113 бр. или 75,7 на 100 000 население;

В структурата на психичните заболявания през 2023 г. най-много са случаите на Шизофрения. Налице е леко намаление на случаите на Шизофрения в сравнение с 2023 г. с 68 бр. (400 бр. за 2023 г.), следвани от Разстройства на настроението (афективни разстройства) - 264 бр. към 261 бр. за 2023 г., Биполярно афективно разтройство – 113 бр., към 117 бр. за 2023 г.

Необходимо е да се отбележи, че тъй като психичните разстройства относително рядко довеждат до бърза смърт, това често е причина за пренебрегване на тяхната висока социална цена. Освен измеримите икономически загуби, психическите разстройства влошават качеството на човешкия живот.

Фиг. 16 Хоспитализирани болни с психични и поведенчески разстройства (брой)

1.5.5 ИНВАЛИДНОСТ

По данни на Регионалната картотека на медицинска експертиза към РЗИ-Шумен през 2024 г. в област Шумен броят на първично освидетелстваните лица е 2 290, от които над 16 г. са 2 219 лица, а под 16 г. – 71.

Лицата над 16-годишна възраст, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане е 2 219 или 17,3 на 1 000 души от населението над 16 години.

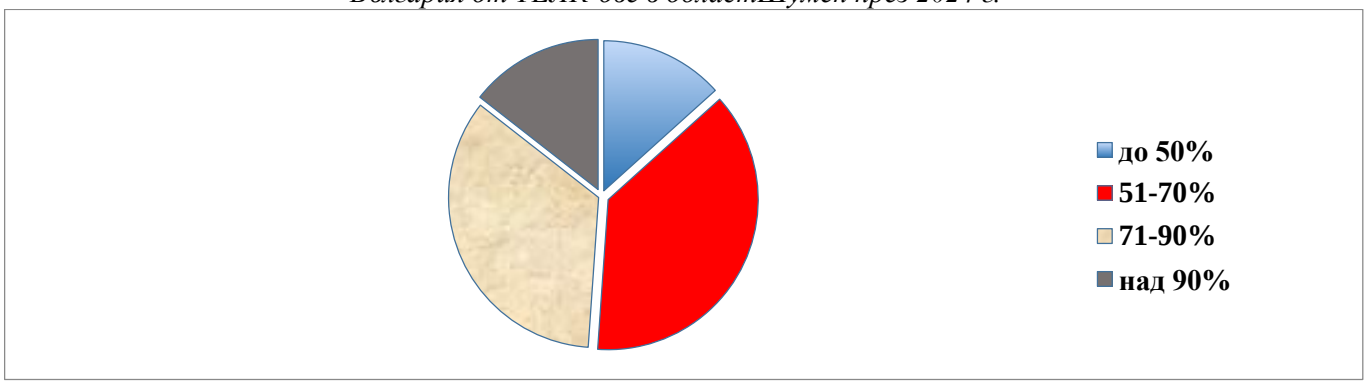
Лицата под 16-годишна възраст, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане е 71 или 3,4 на 1 000 души от населението под 16 години.

От 21.06.2024 г. заявленията - декларации за освидетелстване от ТЕЛК се разпределят чрез Информационна база данни на случаен принцип в цяла България. Посочени са лица от цяла България, които са освидетелствани от ТЕЛК-Шумен за изминалата 2024 г.

*Таб. 24 Брой първично освидетелствани лица **над 16 годишна възраст** на пациенти от цяла България от ТЕЛК-ове в областШумен*

Наименование на болестите по МКБ-10	над 90 % с ЧП	над 90 % без ЧП	71-90 %	50-70 %	до 50 %	общо
Общо за 2024 г. I-XIX клас	261 (11,8%)	289 (13%)	473 (21,3%)	774 (34,9%)	422 (19%)	2 219

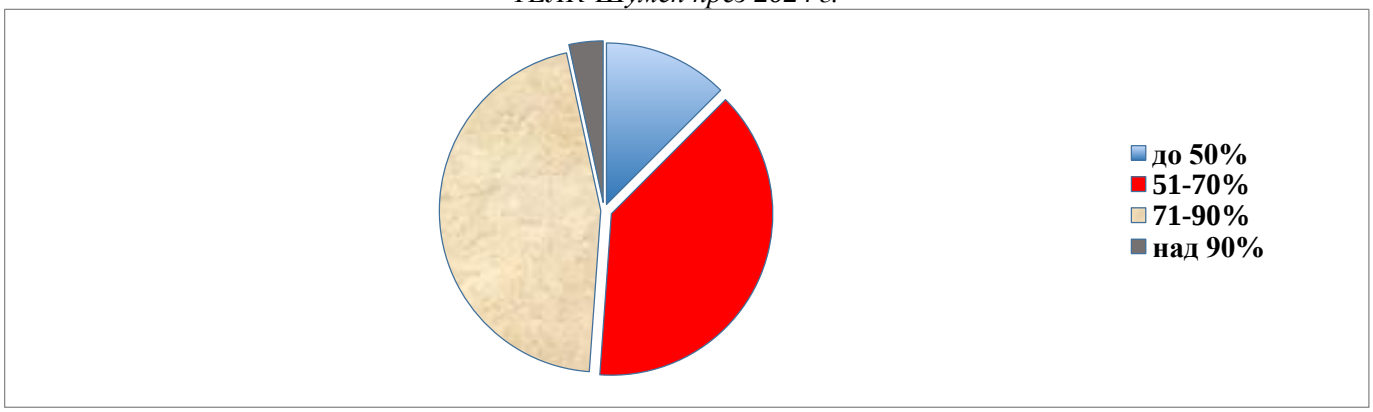
*Фиг. 17 Брой първично освидетелствани лица **НАД 16 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ** на пациенти от цяла България от ТЕЛК-ове в областШумен през 2024 г.*

*Таб. 26 Брой първично освидетелствани лица **ПОД 16 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ** на пациенти от цяла България от ТЕЛК-Шумен*

Наименование на болестите по МКБ-10	над 90 % с ЧП	над 90 % без ЧП	71-90 %	50-70 %	до 50 %	общо
Общо за 2024 г. I-XIX клас	9 (12,7%)	0 (0,0)	24 (33,8%)	26 (36,6%)	12 (16,9%)	71

*Фиг. 18 Брой първично освидетелствани лица **под 16 годишна възраст** на пациенти от цяла България от ТЕЛК-Шумен през 2024 г.*

1.6. ХОСПИТАЛИЗИРАНА ЗАБОЛЕВАЕМОСТ

Таб. 28 Хоспитализирана заболеваемост през 2024 г.

Наименование на болестите по МКБ-10	В многопрофилни болници за активно лечение		Общо в ЛЗБП в област Шумен	
	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението
Общо I-XIX клас	**20 756**	**1 386.8**	**32 681**	**2 183.6**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	536	35,8	547	36,5
Клас II Новообразувания	594	39,7	1 902	127,1
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	218	14,6	218	14,6
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	345	23,1	345	23,1
Клас V Психични и поведенчески разстройства	308	20,6	1 135	75,8
Клас VI Болести на нервната система	748	50,0	748	50,0
Клас VII Болести на окото и придатъците му	101	6,7	101	6,7
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	344	23,0	344	23,0
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	2 292	153,1	5 281	352,9
Клас X Болести на дихателната система	3 383	226,0	3 383	226,0
Клас XI Болести на храносмилателната система	1 591	106,3	2 508	167,6
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	1 279	85,5	1 300	86,9
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1 689	112,9	1 689	112,9
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	1 791	119,7	2 108	140,8
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1 407	94,0	1 407	94,0
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	444	29,7	444	29,7
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	11	0,7	13	0,9
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	200	13,4	238	15,9
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	3 106	207,5	3 238	216,4
Клас XIX Фактори, влияещи в/у здравното състояние на населението	226	15,1	5 589	373,4
Клас XXII Кодове за специални цели, в т.ч.	143	9,6	143	9,6

**Хоспитализирани случаи с престой над 24 часа в ЛЗБП в област Шумен.*

Таб. 28 Хоспитализирана заболеваемост през 2023 г.

Наименование на болестите по МКБ-10	В многопрофилни болници за активно лечение		Общо в ЛЗБП в област Шумен	
	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението	Изписани и умрели болни	На 10 000 души от населението
Общо I-XIX клас	**18 999**	**1 269,4**	**30 114**	**2 012,1**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	338	22,6	348	23,3
Клас II Новообразувания	688	46,0	1 810	120,9
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	246	16,4	246	16,4
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	262	17,5	262	17,5
Клас V Психични и поведенчески разстройства	336	22,5	1 075	71,8

Клас VI Болести на нервната система	635	42,4	636	42,5
Клас VII Болести на окото и придатъците му	739	49,4	739	49,4
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	279	18,6	279	18,6
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	2 158	144,2	5 021	335,5
Клас X Болести на дихателната система	3 030	202,5	3 031	202,5
Клас XI Болести на храносмилателната система	1 497	100,0	2 379	159,0
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	1 115	74,5	1 141	76,2
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1 484	99,2	1 484	99,2
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	1 183	79,0	1 451	97,0
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1 268	84,7	1 268	84,7
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	413	27,6	413	27,6
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	3	-	3	-
Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	212	14,2	212	14,2
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 445	96,5	1 542	103,0
Клас XIX Фактори, влияещи в/у здравното състояние на населението	1 404	93,8	6 510	435,0
Клас XXII Кодове за специални цели, в т.ч.	264	17,6	264	17,6
COVID-19, идентифициран вирус U07.1, U07.2	264	17,6	264	17,6

**Хоспитализирани случаи с престой над 24 часа в ЛЗБП в област Шумен.*

Таб. 29 Хоспитализирана заболеваемост през 2022 г.

Наименование на болестите по МКБ-10	**В многопрофилни болници за активно лечение**		**Общо в ЛЗБП в област Шумен**	
	Изписани и умрели болни	**На 10 000 души от населението**	**Изписани и умрели болни**	**На 10 000 души от населението**
Общо I-XIX клас	**18 328**	**1 221,7**	**28 426**	**1 894,8**
Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести	223	14,9	227	15,1
Клас II Новообразувания	480	32,0	1 560	104,0
Клас III Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм	218	14,5	218	14,5
Клас IV Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	184	12,3	186	12,4
Клас V Психични и поведенчески разстройства	336	22,4	1 113	74,2
Клас VI Болести на нервната система	542	36,1	542	36,1
Клас VII Болести на окото и придатъците му	647	43,1	647	43,1
Клас VIII Болести на ухото и мастоидния израстък	304	20,3	304	20,3
Клас IX Болести на органите на кръвообращението	2 099	139,9	4 515	301,0
Клас X Болести на дихателната система	2 433	162,2	2 433	162,2
Клас XI Болести на храносмилателната система	1 296	86,4	2 120	141,3
Клас XII Болести на кожата и подкожната тъкан	635	42,3	648	43,2
Клас XIII Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1 362	90,8	1 362	90,8
Клас XIV Болести на пикочо-половата система	877	58,5	1 080	72,0
Клас XV Бременност, раждане и послеродов период	1 367	91,1	1 367	91,1
Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период	344	22,9	344	22,9
Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	11	0,7	14	0,9

Клас XVIII Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	174	11,6	180	12,0
Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 635	109,0	1 700	113,3
Клас XIX Фактори, влияещи в/у здравното състояние на населението	1 565	104,3	6 270	417,9
Клас XXII Кодове за специални цели, в т.ч.	1 565	104,3	6 270	417,9
COVID-19, идентифициран вирус U07.1, U07.2	1 596	106,4	1 416	106,4

**Хоспитализирани случаи с престой над 24 часа в ЛЗБП в област Шумен.*

Всички хоспитализирани случаи с престой над 24 часа (изписани и умрели) през стационарите на лечебните заведения за болнична помощ от област Шумен през 2024 г. са 32 681 или 21 892‰ на 100 000 души от населението или това е увеличение на хоспитализациите с 8,5% сравнение с предходната 2023 година, за сравнение:

- през 2024 г. са 32 681 или 21 892‰ на 100 000 души население;
- през 2023 г. са 30 114 или 20 116‰ на 100 000 души население;
- през 2022 г. са 28 426 или 18 998‰ на 100 000 души население;

При показател за страната – 2 365 473 души или 36 746‰ на 100 000 население. За 2023 г. – 2 197 743 души или 34 097‰ на 100 000 население.

В анализиране на хоспитализираната заболеваемост по класове болести в област Шумен водещи места заемат:

- **на първо място**: Клас XIX Фактори, влияещи в/у здравното състояние на населението (Z00-Z99) – 5 589 бр. или 17% от всички хоспитализации;
- **на второ място**: Клас IX Болести на органите на кръвообращението (I00-J99) – 5 281 бр. или 16% от всички хоспитализации;
- **на трето място**: Клас X Болести на дихателната система (J00-J99) – 3 383 бр. или 10% от всички хоспитализации.

При ***децата до 17-годишна възраст*** водещи са хоспитализациите при:

- **на първо място:** Клас X Болести на дихателната система (J00-J99) – 1 471 бр. или 33,8% от всички хоспитализации на деца;
- **на второ място** Клас XIX Травми, отравяния и някои други последици от външни причинители (S00-T98) – 985 бр. или 22,6% от всички хоспитализации на деца;
- **на трето място: :** Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период (P00-P96) – 444 бр. или 10,2% от всички хоспитализации.

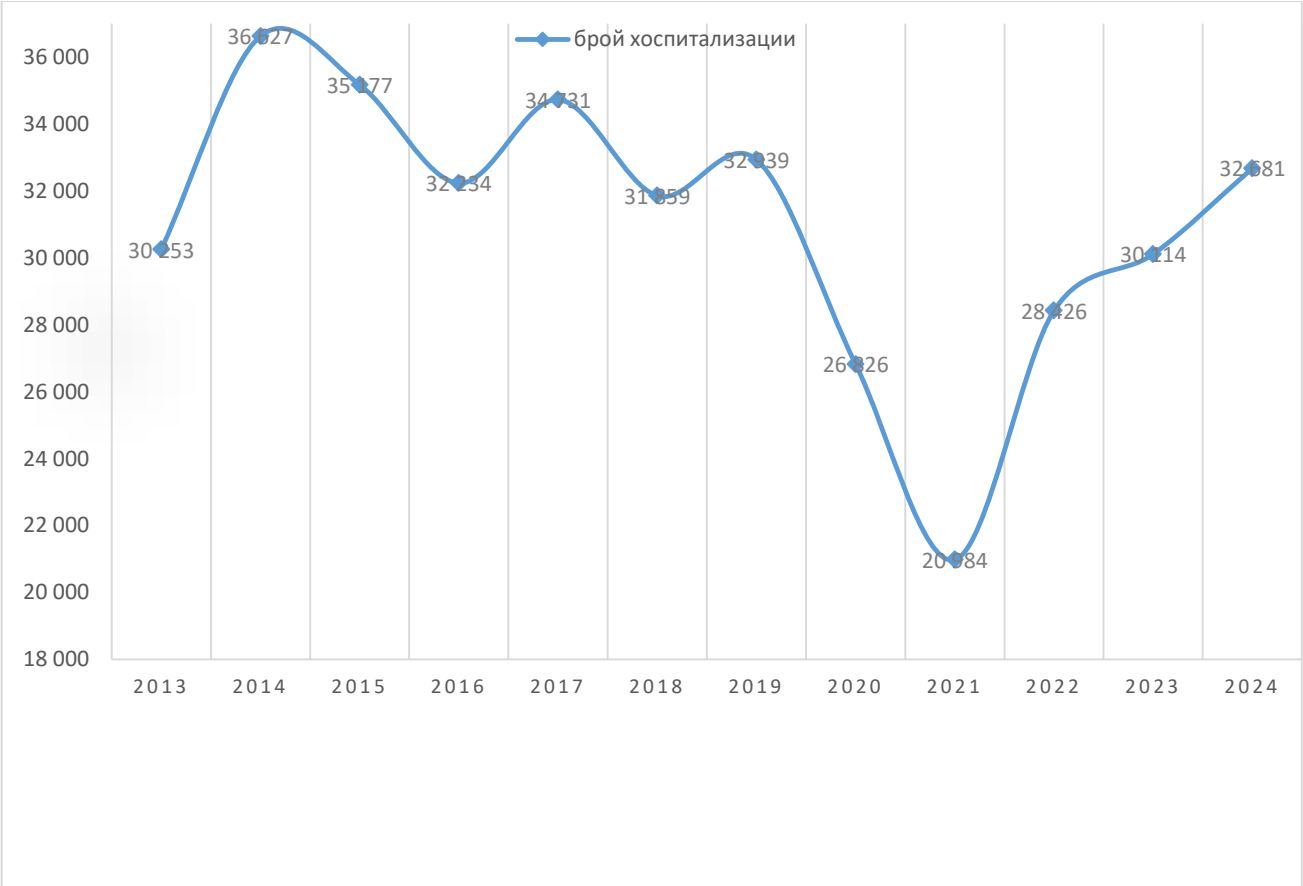
Сравнително високият относителен дял на хоспитализираните случаи при децата по повод заболявания от *Клас XIX Фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби*, е резултат от отчитането на здравите живородени деца към този клас.

Сред ***лицата на възраст 18-64 години*** най-голям е делът на хоспитализираните поради заболявания от следните класове болести: *Бременност, раждане и послеродов период; Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан; Болести на органите на кръвообращението; Психични и поведенчески разстройства; Болести на храносмилателната система; Болести на пикочо-половата система и на дихателната система*.

В структурата на ***хоспитализираните болни над 65-годишна възраст*** водещи са болестите на органите на кръвообращението, дихателната система, храносмилателната система и новообразуванията.

Сравнително висок е относителният дял на хоспитализираните случаи на лицата в тези възрастови групи по повод Фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби, в резултат на отчитането на пациенти с курс радиотерапия (поддържащ) и химиотерапия по повод на новообразуване към този клас.

Преминалите през стационарите на лечебните заведения за болнична помощ от област Шумен болни за 2022 г. са 28 426, за 2023 г. са 30 114, а през 2024 г. техният брой е 32 681.

Фиг. 19 Хоспитализирана заболеваемост в ЛЗБП в област Шумен за периода 2013-2024 г.

От всичко хоспитализираните 32 513 случаи през 2024 година, от тях 20 756 души, или 63.8% са лекувани в многопрофилните болници за активно лечение (за сравнение през 2023 г. – 63%, 2022 г. – 75%, 2021 г.).

При анализиране на хоспитализираната заболеваемост в областта се очертават следните тенденции:

- В хоспитализираната заболеваемост, която е 2 189,3 на 10 000 души от населението се наблюдава увеличение през последната година при 2 012,1 през 2023 г. и 1 894,8 през 2022 г., при показател за страната – 4 832,6 за 2024 г. 63% от всички хоспитализации в многопрофилните болници за активно лечение – 58,8% в „МБАЛ-Шумен“ АД и 4,7% в „МБАЛ-Велики Преслав“ ЕООД;
- Относителният дял на болестите по видове класове през последните години се запазва относително постоянен;
- 26,5% от всички хоспитализирани пациенти са с Болести на органите на кръвообращението и дихателната система.

1.7. АПТЕЧНА МРЕЖА НА ОБЛАСТ ШУМЕН

АПТЕКИ	АПТЕКИ, СКЛЮЧИЛИ ДОГОВОР С РЗОК-ШУМЕН бр.	АПТЕКИ БЕЗ ДОГОВОР С РЗОК бр.	АПТЕКИ КЪМ ЛЗБП	АПТЕКИ ОБЩО бр.
Велики Преслав	2	-	1	3
Венец	1	1	-	2
Върбица	2	-	-	2
Каспичан	2	1	-	3
Нови пазар	4	1	-	5

Смядово	1	-	-	1
Шумен	35	2	2	39
Каолиново	1	-	-	1
Хитрино	1	-	-	1
Никола Козлево	1	1	-	2
ОБЩО АПТЕКИ В ОБЛАСТ ШУМЕН	**50**	**6**	**3**	**59**

Таб. 31 Брой аптеки в област Шумен за 2024 г.

Осигуреност с аптеки на територията на област Шумен - на 2 530 жители в област Шумен се пада средно по 1 аптека. Осигуреността с аптеки по общини е следното:

- Община Велики Преслав: на 3 325 жители средно по 1 аптека;
- Община Венец: на 3 111 жители средно по 1 аптека;
- Община Върбица: на 2 845 жители средно по 1 аптека;
- Община Каспичан: на 2 064 жители средно по 1 аптека;
- Община Нови пазар: на 2 855 жители средно по 1 аптека;
- Община Смядово: на 5 271 жители средно по 1 аптека;
- Община Шумен: на 1 984 жители средно по 1 аптека;
- Община Каолиново: на 10 786 жители средно по 1 аптека;
- Община Хитрино: на 6 152 жители средно по 1 аптека;
- Община Никола Козлево: 2 663 жители средно по 1 аптека.

1.8. РИСКОВИ ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ ШУМЕН

1.8.1. НАЧИН НА ЖИВОТ

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот (48% – 52%). В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

• Тютюнопушенето е причина за рак на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб и на сърдечно-съдовата система и има доказана причинна връзка с атеросклерозата.

• Нездравословното хранене е рисков фактор за възникване на редица заболявания – ИБС, МСБ, диабет, затлъстяване, артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини и въглехидрати, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци.

• Злоупотребата с алкохол е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза; може да увреди половата функция, нервната система и др.

• Злоупотребата с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, която влошава качеството на живота и води до преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.

• Ниската физическа активност увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване, различни локализации на рак.

• Психосоциалният стрес повишава значително риска от възникване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

Обезпокояващ е фактът, че броят на подрастващите, изложени на изброените по-горе рискови фактори нараства.

1.8.2. ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ ФАКТОРИ

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Динамиката в развитието на демографските процеси и измененията в структурите на населението през последните десетилетия оказват силно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

Текущата демографска ситуация в област Шумен се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението. Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура. През 2024 г. горните граници за трудоспособна възраст са до навършването на 62 години и 2 месеца за жените и 64 години и 7 месец за мъжете.

По данни на НСИ през 2023 г. в областта безработните лица между 15 г. и 64 г. са 8 100, а коефициентът на безработица е 11,8%. В сравнение с 2023 г. безработните лица в областта между 15 г. и 64 г. са били 6 800 хил., а коефициентът на безработица е 9,6;

За страната коефициентът на безработица е 4,2% през 2024 г.; 4,4% през 2023 г.; 4,3% през 2022 г. Негативното демографско развитие в страната и изчерпващите се възможности за трудова активност са основният аргумент за забавянето на растежа на заетостта.

1.9. СЪСТОЯНИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

1.9.1. ПЪРВИЧНА ИЗВЪНБОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

В края на 2024 г. в област Шумен са регистрирани 79 лечебни заведения за **първична извънболнична медицинска** помощ, от които 75 индивидуални практики за първична медицинска помощ и 4 групови практики за първична медицинска помощ. Броят на общопрактикуващите лекари, работещи на основен трудов договор в тях е 88.

Регистрираните амбулатории за първична дентална помощ са 110, от които 99 са индивидуални практики и 11 са групови. Броят на работещите на основен трудов договор в тях лекари по дентална медицина е 123, като е налице дисбаланс по отношение на тяхното разпределение (над 95% в градовете).

Таб. 32 Лечебни заведения за първична медицинска помощ в област Шумен

Видове ЛЗ	2022	2023	2024
АПМП - ИП	74	74	75
АПДП - ИП	98	99	99
АПМП - ГП	4	4	4
АПДП - ГП	11	11	11

Осигуреността на 10 000 души от населението е 5,8 ОПЛ за област Шумен.

Запазва се тенденцията относно затруднен и/или ограничен достъп до първична медицинска помощ на населението от някои селски, отдалечени и труднодостъпни райони в областта.

Изводи:

- През последните години намалява осигуреността на населението от област Шумен с медицински персонал. Наблюдава се намаляване броя на работещите като общопрактикуващи лекари основно в селата на областта, намиращи се в неблагоприятни райони с възрастно и смесено население. Населението на незаетите практики се обслужва от практиките в съседните населени места. Напускането на общопрактикуващи лекари в отдалечените селски райони води до затруднен достъп на населението до първична медицинска помощ.
- Регистрираните лечебни заведения за първична извънболнична медицинска помощ (ЛЗИБП) се задържат на постоянно ниво. Продължава да преобладава индивидуалната практика

като форма на организация на работа – 92% от регистрираните ЛЗИБП, а 8% от ЛЗИБП са групови практики.

- Регионалното разпределение на регистрираните лечебни заведения е неравномерно.
- Над половината от регистрираните практики за първичната извънболнична помощ са регистрирани в община Шумен. В същото време в тази община живее 52% от населението на областта.
- Въпреки, че пациентите от населените места, включени в незаетите практики, имат избран личен лекар в друго населено място, възникват затруднения при достъпа на пациентите до първична медицинска помощ.
- В селските райони обикновено един общопрактикуващ лекар обслужва по график пациенти от няколко села. В някои селски райони, поради липса на регистриран адрес на практика на ОПЛ в населеното място, пациентите са избрали личен лекар от съседна или отдалечена лекарска практика или от града, което създава проблеми с обслужването. Това би могло да затрудни пациентите при необходимост от специализирана медицинска помощ и/или болнично лечение.

1.9.2. СПЕЦИАЛИЗИРАНА ИЗВЪНБОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

На територията на област Шумен в **специализирана извънболнична медицинска** помощ работят 122 лекари, като от тях 60% от лекарите са на основен трудов договор.

Табл. 33 Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ в област Шумен

Видове ЛЗ	**2022**	**2023**	**2024**
АСМП-ИП	101	101	107
АСДП-ИП	-	-	-
АСМП- ГП	7	7	8
АСДП-ГП	-	-	-
МЦ	11	12	12
МДЦ	-	-	-
ДЦ	1	1	1
ДКЦ	1	1	1
МДЛ	3	4	4
МТЛ	22	22	24
Диализен център	1	1	1

***Забележка**: Данните са взети от водения от ИАМН публичен регистър на ЛЗИБПХ*

Табл. 34 Амбулаторна дейност през 2024 година

Видове специалности	Посещения в амбулаторията				Посещения по домовете
	Всичко	в това число			
		Деца до 17 години	Профи-лактични прегледи	от тях: Деца до 17 г.	
Лекари	**433 880**	**55 932**	**32 069**	**3 069**	**1 289**
в т.ч.: Вътрешни болести	826	36	648		
Гастроентерология	11 871	93	11		55
Ендокринология и болести на обмяната	23 748	281	845	7	
Кардиология	120 325	11	4 360		25
Ревматология	3 381	16			
Пневмология и фтизиатрия	8 705	59	52		5
Нефрология	1 358				5
Клинична хематология	3 709	76			
Клинична алергология	1 833	1 004			
Педиатрия	35 328	34 938	2 576	1 725	973
Хирургия	15 396	367	2 343	16	4
Ортопедия и травматология	23 185	1 765	3 227	130	43

Урология	6 398	116			
Неврохирургия	155				
Акушерство и гинекология	41 103	956	5 237	63	
Инфекциозни болести	9 039	16	3		91
Уши-носно-гърлени болести	36 551	6 545	2 045	114	20
Очни болести	32 229	5 762	5 625	996	68
Психиатрия	9 358	316	1 037	1	34
Нервни болести	30 479	646	3 654	17	47
Кожни и венерически болести	7 859	2 417	13		10
Физикална и рехабилитационна медицина	9 941	410			
Други	1 103	102	393		

Табл. 35 Амбулаторна дейност през 2023 година

Видове специалности	Посещения в амбулаторията				Посещения по домовете
	Всичко	в това число			
		Деца до 17 години	Профи-лактични прегледи	от тях: Деца до 17 г.	
Лекари	**351 170**	**48 253**	**30 737**	**2 336**	**868**
в т.ч.: Вътрешни болести	1 346	-	-	-	-
Гастроентерология	12 438	73	-	-	14
Ендокринология и болести на обмяната	22 489	65	905	-	-
Кардиология	64 863	37	2 238	-	-
Ревматология	6 579	28	-	-	-
Пневмология и фтизиатрия	8 030	23	1	-	-
Нефрология	1 323	6	-	-	15
Хематология	3 983	80	30	-	-
Алергология	1 500	858	-	-	-
Педиатрия	27 213	27 213	1 051	1 051	415
Хирургия	14 648	439	2 574	37	29
Ортопедия и травматология	21 131	2 644	2 103	15	25
Урология	8 110	318	27	-	4
Неврохирургия	119	-	-	-	-
Акушерство и гинекология	38 233	894	7 227	133	5
Инфекциозни болести	7 808	-	-	-	-
Уши-носно-гърлени болести	21 899	5 826	2 873	61	35
Очни болести	36 163	6 100	7 274	1 032	13
Психиатрия	9 422	237	1 304	7	41
Нервни болести	30 247	116	2 278	-	225
Кожни и венерически болести	7 559	2 666	17	-	6
Физикална и рехабилитационна медицина	4 427	375	-	-	-
Други	1 640	283	835	-	-

Забележка: Данните са взети от годишните отчети на ЛЗ за извънболнична помощ.

Табл. 36 Амбулаторна дейност през 2022 година

Видове специалности	Посещения в амбулаторията				Посещения по домовете
	Всичко	в това число			
		Деца до 17 години	Профи-лактични прегледи	от тях: Деца до 17 г.	
Лекари	**343 796**	**45 432**	**45 436**	**6 848**	**1 466**
в т.ч.: Вътрешни болести	2 380				
Гастроентерология	13 112	119			
Ендокринология и болести на обмяната	18 665	490	67		10
Кардиология	58 412	48	3 895		124

Ревматология	3 201	28			
Пневмология и фтизиатрия	6 615	14	192		
Нефрология	1 501	5			
Хематология	4 342	73	72		1
Алергология	2 143	1 327			
Педиатрия	24 540	24 529	6 305	5 354	1 077
Хирургия	15 778	2 481	2 798	46	35
Ортопедия и травматология	24 242	884	3 200	195	51
Урология	3 584	104	10		
Неврохирургия					
Акушерство и гинекология	45 831	991	12 896	268	
Инфекциозни болести	5 842				
Уши-носно-гърлени болести	22 318	4 478	2 768	32	13
Очни болести	35 794	5 911	7 076	947	10
Психиатрия	8 522	212	821	3	34
Нервни болести	33 002	682	4 501	3	103
Кожни и венерически болести	8 076	2 349	19		7
Физикална и рехабилитационна медицина	4 138	326			
Други	1 758	381	816		1

Забележка: Данните са взети от годишните отчети на ЛЗ за извънболнична помощ.

Изводи:

- Специализираната извънболнична медицинска помощ в област Шумен се осъществява от 158 лечебни заведения, от които: 1 диагностично-консултативен център, 12 медицински центъра, 107 индивидуални и 8 групови практики на лекари – специалисти, 1 дентален център, 1 диализен център, 4 медико-диагностични лаборатории и 24 медико-технически лаборатории;
- По отношение на специализираната медицинска помощ в областта, основен проблем е, че специализираните практики са разположени в областния и в три от общинските центрове. В общините Никола Козлево, Смядово, Каспичан, Каолиново и Венец няма регистрирани специализирани практики, което налага населението да пътува до областния град, за да получи специализирана медицинска помощ;
- Около 30% от специалистите, регистрирали специализирани практики нямат договор с РЗОК;
- По отношение на посещенията за консултации в амбулаториите в извънболничната медицинска помощ през 2024 г. се отчита увеличение с 82 710 бр. или 23,6% повече прегледи в сравнение през 2023 г. Забелязва се и ръст с 4,3% или 1 332 бр. повече профилактичните прегледи, при децата до 17 г. със 733 бр. или 31,4%;

При лицата над 18 г., водещи са посещенията при лекарите със специалности „Кардиология“, „Акушерство и гинекология“ и „Инфекциозни болести“ (44,4% от всички посещения).

При децата до 18 г. са водещи посещенията при лекарите със специалност „Педиатрия“ (62,5% от всички посещения).

Най-много профилактични прегледи са извършени при лекари със специалности „Очни болести“ и „Акушерство и гинекология“ общо 10 862 бр. или 33,9% от всички профилактични прегледи.

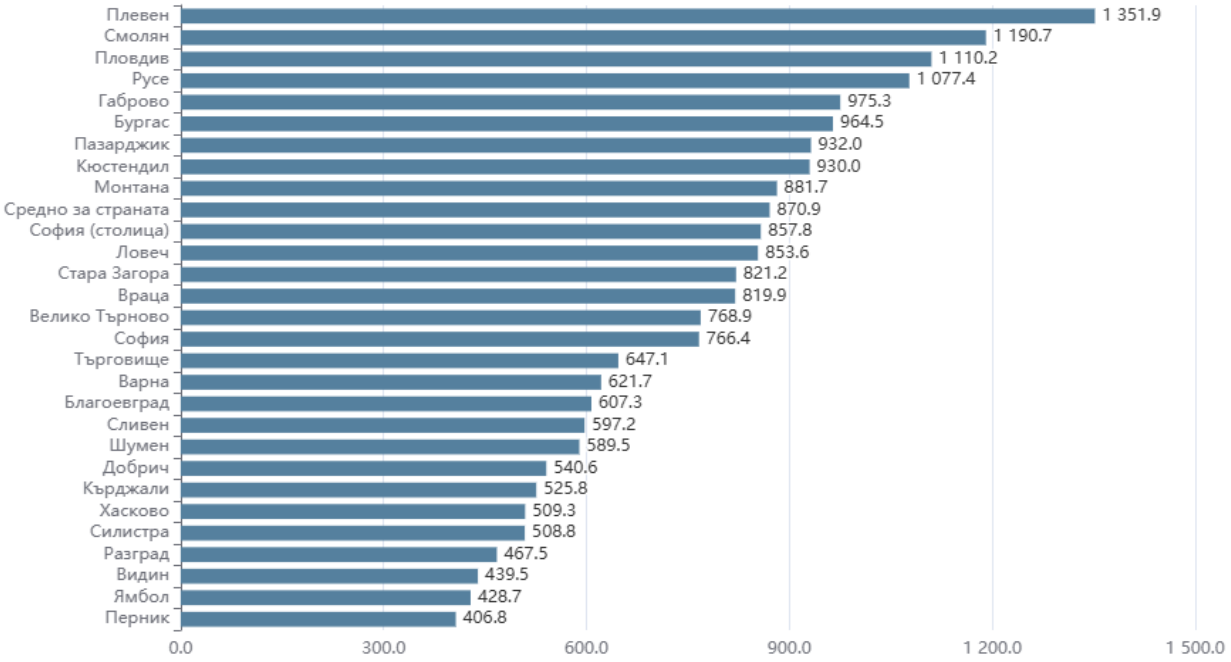
1.9.3. БОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

В област Шумен функционират пет лечебните заведения за болнична помощ:

- „Многопрофилна болница за активно лечение – гр. Шумен („МБАЛ-Шумен“ АД);
- „Многопрофилна болница за активно лечение – гр. Велики Преслав. („МБАЛ-Велики Преслав“ ЕООД);
- Държавна психиатрична болница в село Царев брод. (ДПБ-с. Царев брод);
- Специализирана болница за активно лечение по кардиология в град Шумен. („СБАЛК-Мадара“ ЕАД);
- Комплексен онкологичен център в град Шумен. („КОЦ-Шумен“ ЕООД).

Броят на легла в лечебните заведения за болнична помощ се е увеличил за последните три години: 850 през 2022 г., 860 през 2023 .г и 880 през 2024 г.

Фиг. 1. Осигуреност с болнични легла на 100 000 души от населението към 31.12.2024 г. по области

По тези показатели област Шумен са под средните за страната – тенденция, която се запазва през годините.

Таб. 37 Лечебни заведения за болнична помощ към 31.12. в област Шумен

Видове заведения	2024 г.		2023 г.		2022 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**5**	**880**	**5**	**860**	**5**	**850**
Публични лечебни заведения	***4***		***4***		***4***	
Многопрофилни болници	***2***	***475***	***2***	***455***	***2***	***455***
„Многопрофилна болница за активно лечение-Шумен” АД гр. Шумен	1	400	1	400	1	400
„Многопрофилна болница за активно лечение-Велики Преслав” ЕООД гр. В. Преслав	1	75	1	55	1	55
Центрове	***1***	***210***	***1***	***210***	***1***	***200***
„Комплексен онкологичен център-Шумен” ЕООД	1	210	1	210	1	200
Психиатрични болници	***1***	***159***	***1***	***159***	***1***	***159***
ДПБ с. Царев брод	1	159	1	159	1	159
Частни лечебни заведения	***1***	***36***	***1***	***36***	***1***	***36***
„СБАЛК-Мадара” ЕАД гр. Шумен	1	36	1	36	1	36

Таб. 38 Легла в лечебни заведения за болнична помощ и други лечебни заведения за болнична помощ през 2024 г. в област Шумен

Видове легла	Брой легла към 31.12.2024 г.	Осигуреност на 10 000 души от населението	Относи-телен Дял %
ОБЩО	**880**	**59,0**	**100**
За активно лечение	***655***	***43,9***	***74,4***
За реанимация и интензивно лечение	***32***	***2,1***	***4,9***
Терапевтични легла	***424***	***28,7***	***64,7***
в т.ч.:Ревматология	6	0,4	1,4
Вътрешни /непрофилирани/	20	1,3	4,7

Ендокринология и обмяна на веществата	5	0,3	1,2
Кардиология	53	3,6	12,4
Нефрология	6	0,4	1,4
Гастроентерология	30	2,0	7,0
Клинична хематология	3	0,2	0,7
Пневмология и фтизиатрия	55	3,7	12,9
Нервни болести	55	3,7	12,9
Кожни и венерически болести	15	1,0	3,5
Инфекциозни болести	30	2,0	7,0
Лъчелечение	120	8,0	28,0
Медицинска онкология	26	2,0	6,9
Хирургични легла	***102***	***6,8***	***15,6***
Гръдна хирургия	4	0,3	4,0
Хирургия	57	3,8	55,9
Ортопедия и травматология	18	1,2	17,6
Урология	8	0,5	7,8
Очни болести	5	0,3	4,9
Уши-носно-гърлени болести	10	0,7	9,8
Педиатрични легла	***54***	***3,6***	***8,2***
Неонатология	20	1,3	37,0
Педиатрия	34	2,3	63,0
Акушеро-гинекологични	***43***	***2,9***	***6,6***
Рехабилитация и дългосрочна грижа	***46***	***3,1***	***5,3***
Психиатрични легла	***179***	***12,0***	***20,3***
Места за краткосрочен престой	***31***	***2,1***	***3,4***

Таб. 39 Дейност на стационарите на лечебни заведения за болнична помощ

Видове заведения	Легла (сред. брой)	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Леглодни	Използваемост в дни	Използваемост (в %)	Оборот	Среден престой	Леталитет (в %)
2024 година											
ОБЩО	**880**	**32 227**	**31 585**	**686**	**32 619**	**224 204**	**247**	**67%**	**36**	**6,9**	**2,1**
Многопрофилни болници	***475***	***20 308***	***19 843***	***511***	***20 503***	***113 501***	***235***	***64%***	***43***	***5,5***	***2,5***
„МБАЛ-Шумен” АД	400	18 740	18 281	507	18 921	98 398	246	67%	47	5,2	2,7
„МБАЛ-В. Преслав” ЕООД	75	1 568	1 562	4	1 582	15 103	184	50%	19	9,5	0,26
Центрове	**210**	**8 094**	**7 945**	**146**	**8 161**	**55 551**	**265**	**72%**	**39**	**6,8**	**1,8**
„КОЦ-Шумен” ЕООД	210	8 094	7 945	146	8 161	55 551	265	72%	39	6,8	1,8
Психиатрични болници	**159**	**822**	**824**	**3**	**951**	**47 211**	**262**	**72%**	**5**	**49,6**	**0,36**
ДПБ с. Царев брод	159	822	824	3	951	47 211	262	72%	5	49,6	0,36
Частни лечебни заведения	**36**	**3 003**	**2 973**	**26**	**3 004**	**7 941**	**221**	**60%**	**83**	**2,6**	**0,87**
„СБАЛК-Мадара” ЕАД гр. Шумен	36	3 003	2 973	26	3 004	7 941	221	60%	83	2,6	0,87
2023 година											
ОБЩО	**860**	**30 567**	**29 844**	**709**	**30 945**	**207 860**	**239**	**66%**	**36**	**6,7**	**2,32**
Многопрофилни болници	***455***	***19 229***	***18 704***	***535***	***19 434***	***105 912***	***228***	***62%***	***42***	***5,4***	***2,78***
„МБАЛ-Шумен” АД	400	17 791	17 446	535	18 162	93 663	234	64%	45	5,2	2,98
„МБАЛ-В. Преслав” ЕООД	55	1 258	1 258	0	1 272	12 249	188	52%	20	9,6	0,00
Центрове	**210**	**7 703**	**7 561**	**143**	**7 771**	**54 136**	**259**	**71%**	**37**	**7,0**	**1,86**
„КОЦ-Шумен” ЕООД	210	7 703	7 561	143	7 771	54 136	259	71%	37	7,0	1,86
Психиатрични болници	**159**	**774**	**740**	**7**	**876**	**40 223**	**253**	**69%**	**6**	**45,9**	**0,94**
ДПБ с. Царев брод	159	774	740	7	876	40 223	253	69%	6	45,9	0,94
Частни лечебни заведения	**36**	**2 861**	**2 839**	**24**	**2 864**	**7 589**	**211**	**58%**	**80**	**2,6**	**0,84**

„СБАЛК-Мадара” ЕАД гр. Шумен	36	2 861	2 839	24	2 864	7 589	211	58%	80	2,6	0,84
2022 година											
ОБЩО	**850**	**28 418**	**27 644**	**778**	**28 800**	**206 088**	**242**	**66%**	**34**	**7,16**	**2,74**
Многопрофилни болници	***455***	***18 324***	***17 686***	***642***	***18 533***	***109 428***	***464***	***64%***	***33***	***7,59***	***1,88***
„МБАЛ-Шумен” АД	400	17 064	16 425	642	17 258	97 270	243	67%	43	5,64	3,76
„МБАЛ-В. Преслав” ЕООД	55	1 260	1 261	0	1 275	12 158	221	61%	23	9,54	0,00
Центрове	***200***	***6 920***	***6 799***	***111***	***6 978***	***50 113***	***251***	***69%***	***35***	***7,18***	***1,61***
„КОЦ-Шумен” ЕООД	200	6 920	6 799	111	6 978	50 113	251	69%	35	7,18	1,61
Психиатрични болници	***159***	***6 920***	***6 799***	***111***	***6 978***	***50 113***	***251***	***69%***	***35***	***7,18***	***1,61***
ДПБ с. Царев брод	159	6 920	6 799	111	6 978	50 113	251	69%	35	7,18	1,61
Частни лечебни заведения	***36***	***2 406***	***2 383***	***23***	***2 409***	***5 799***	***161***	***44%***	***67***	***2,4***	***0,96***
„СБАЛК-Мадара” ЕАД гр. Шумен	36	2 406	2 383	23	2 409	5 799	161	44%	67	2,4	0,96

Изводи:

- Броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ (ЛЗБП) е увеличен с 20 бр. спрямо 2023 г. През предходните години са били по следния начин: 2022 г. – 850 бр., 2023 г. – 860 бр. и 2024 г. – 880 бр.
- През 2024 г. осигуреността с:
  - легла за активно лечение и интензивно лечение е 43,9 на 10 000 население ;
  - легла за рехабилитация и дългосрочна грижа 3,1 на 10 000 население;
  - психиатрични легла е 12,0 на 10 000 население;
  - места за краткосрочен престой: брой – 31;
  - **общата осигуреност с легла е 59,0 на 10 000 население.**

Всички показатели са под средните за страната – тенденция, която се запазва през годините. Изключение правят само психиатрични легла с показател 12,0 за област Шумен и среден за страната – 2,9.

- Използваемостта на леглата в лечебните заведения за болнична помощ в област Шумен през 2024 г. (67%) е увеличен с 1% спрямо този през 2023 г. - 66%.;
- Оборотът на леглата в лечебните заведения за болнична помощ се запазва същия, както и през 2023 г.;
- Леталитетът през 2024 г. спада с 0,2 пункта спрямо 2023 г., когато са починали 709 души, а през 2024 г. – 686. Най-много пациенти през 2024 г. са починали в „МБАЛ-Шумен“ АД – 507. 54% от всички починали са в Отделението по анестезиология и интензивно лечение.
- Средният престой се запазва същият - 6,9, както е бил през 2023 г. Оборотът на леглата през 2024 г. е 36 и е сходен с този през 2023 г. – 35.
- Проведените леглодни през 2024 г. във всички ЛЗБП са повече с 11 158 или 7,7% в сравнение с 2023 г.
- Преминалите пациенти са с 1 674 или 5,4% повече в сравнение с 2023 г. като най-много са преминали през отделенията на „МБАЛ-Шумен“ АД - 18 891 или 58% от всички хоспитализации в областта.
- През последните години е налице изтичане на висококвалифициран лекарски персонал от болниците към доболничната помощ и други болници в големите градове на страната. Това води до увеличаване на необходимостта от специалисти от определени специалности за обезпечаване на оптимален работен процес в съответствие с правилата за добра медицинска практика, медицинските стандарти и изискванията по клинични пътеки.

1.9.4. СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

На територията на област Шумен функционира един спешен център с филиали в седем общини – Шумен, Нови пазар, Велики Преслав, Върбица, Каолиново, Смядово и Венец.

В ЦСМП – Шумен липсват достатъчно лекари със специалност „Спешна медицина". Само 7 лекари на основен трудов договор, работещи в ЦСМП-Шумен имат специалност, двама от които - „Спешна медицина", а останалите са с други специалности или без специалност.

Таб. 40 Дейност на ЦСМП-Шумен

ПОКАЗАТЕЛ	**2024 г.** (брой)	**2023 г.** (брой)	**2022 г.** (брой)
ОБСЛУЖЕНИ ЛИЦА – ОБЩО	**31 768**	**29 957**	**24 265**
1. ПРИ ИЗПЪЛНЕНИ ПОВИКВАНИЯ	***22 495***	***21 412***	***13 212***
в т.ч.: деца до 17 години	1 281	1 248	609
ОТ ИЗПЪЛНЕНИТЕ ПОВИКВАНИЯ – ПО ПОВОД НА:			
1. Заболяване	21 684	20 381	11 886
2. Травма	736	959	1 186
3. Отравяне	37	16	60
4. Раждане	38	56	80
5. Други			
2. ПРИ АМБУЛАТОРНИ ПРЕГЛЕДИ	***9 273***	***8 545***	***11 053***
в т.ч.: деца до 17 години	1 003	952	1 008
ПЕРСОНАЛ – ОБЩ БРОЙ	**214**	**214**	**212**
От тях: - лекари	24	29	30
6. Фелдшери	49	50	48
7. Мед. сестри	55	50	50
8. Акушерки	0	0	0
ТРАНСПОРТНИ СРЕДСТВА – ОБЩ БРОЙ	26	26	25
9. Линейки	7	7	7
10. Реаномобили	13	13	13
11. леки коли	1	5	5

Таб. 41 Дейност на Спешно отделение към „МБАЛ-Шумен" АД

ПОКАЗАТЕЛ	**2024 г.** (брой)	**2023 г.** (брой)	**2022 г.** (брой)
АМБУЛАТОРНИ ПРЕГЛЕДИ	31 056	28 930	26 353
в т.ч.: деца до 17 години	8 092	7 142	6 238
НАСОЧЕНИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЯ	11 594	10 163	10 260

Забележка: *Данните са взети от годишните отчети за болнична помощ (СО) и отчетите на ЦСМП.*

Изводи:

- „МБАЛ-Шумен" АД е единственото лечебното заведение за болнична помощ на територията на област Шумен с разкрито Спешно отделение (през 2007 г.);
- Извършените прегледи през 2024 г. в Спешно отделение на „МБАЛ-Шумен" АД са 31 056, което е с 2 126 бр. (7,3%) прегледа по-повече в сравнение с 2023 г. Насочените лица за хоспитализация също са повече с 1 431 или 14%;
- През 2024 г. обслужените лица от ЦСМП-Шумен са повече с 1 811 бр. или 6% повече, отколкото през 2023 г. Продължава да е налице увеличение при повикванията по повод на заболяване с 6,4%, докато при травмите се отчита спад. При амбулаторните прегледи също се отчита увеличение с 8,5% в сравнение с 2023 г.

1.9.5. ОСИГУРЕНОСТ НА РЕГИОНАЛНАТА ЗДРАВНА МРЕЖА С ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Към 31.12.2024 г. по данни на Национално статистически институт в област Шумен са вписани 511 лекари. Справките сочат, че лекарското съсловие в първичната извънболнична медицинска помощ застарява и не се заменя с адекватен брой млади лекари, а именно:

- 78 бр. Амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ (АПИМП-ИП и АПИМП-ГП) с 87 лекари на средна възраст 61 год.;
- 110 бр. Амбулатории за първична дентална медицинска помощ (АПДМП-ИП и АПДМП-ГП) с 124 лекари по дентална медицина на средна възраст 53 год.;
- 115 бр. Амбулатории за специализирана извънболнична медицинска помощ (АСИМП-ИП и АСИМП-ГП) със 115 лекари на средна възраст 63 год.

185 от работещите лекари в област Шумен са на възраст над 65 години. Това представлява 36% от всички практикуващи в областта, които са общо 511. Лекарите в пенсионна възраст са на второ място по относителен дял. Най-голям брой и процент са лекарите между 55 и 65 години - 198, или 39%. В областта само 1/3 от лекарите са под 55 г., а тези до 35 години - едва 64, или 12,5%.

По специалности най-голям е делът на лекарите със специалност „Педиатрия“ – 52 (в т.ч. 21 от тях работят като общопрактикуващи лекари) или 10,1% от всички лекари в областта.

На второ място се нареждат лекарите със специалност „Вътрешни болести“ със 7,2%, но 4,5% от тях работят като общопрактикуващи лекари.

На трето място са лекарите със специалност „Кардиология“ - 6,3% от всички лекари.

В област Шумен се наблюдава по-ниска обезпеченост с лекари и зъболекари спрямо средната за страната.

Осигуреността с лекари в област Шумен е 34,2 на 10 000 души от населението или с 12,6 пункта по-ниска от средната за страната (46,8).

Осигуреността с общопрактикуващи лекари в област Шумен е 5,8 на 10 000 души от населението и е равна с тази в страната.

Осигуреността с лекари по дентална медицина в област Шумен е 8,2 на 10 000 души от населението, при средно 12,1 в страната.

Характерно за областта е традиционно ниската осигуреност с медицински персонал - тенденция, която се запазва постоянна през годините. Осигуреността на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси е една от най–ниските за страната (по данни на НСИ).

Най-тревожно е състоянието в следните специалности, практикувани на територията на област Шумен: Детска кардиология, Детска ревматология, Детска хирургия, Неврохирургия, Гръдна хирургия, Медицинска паразитология, Клинична токсикология, Спешна медицина, Нефрология, Орална хирургия и Съдова хирургия. С по-благоприятна възрастова структура и добра осигуреност са лекарите със специалности Вътрешни болести, Педиатрия, Обща дентална медицина Обща медицина, Хирургия, Кардиология Акушерство и гинекология, Нервни болести, Анестезиология и интензивно лечение и Очни болести.

Дефицитни специалности в област Шумен към 31.12.2024 г.

Напълно дефицитни специалности	***Силно дефицитни специалности***	***Умерено дефицитни специалности***
Ангиология	Детска кардиология	Инфекциозни болести
Гериатрична медицина	Медицинска радиология	Ревматология
Детска гастроентерология	Епидемиология на инфекциозните болести	Спешна медицина
Детска ендокринология	Трансфузионна хематология	Неонатология
Детска хематология и онкология	Неврохирургия	Клинична хематология
Детска неврология	Медицинска паразитология	Лъчелечение
Детска нефрология и хемодиализа	Гръдна хирургия	Нефрология

Детска пневмология и фтизиатрия	Съдова хирургия	Нуклеарна медицина
Детска психиатрия	Детска ревматология	
Кардиохирургия	Детска хирургия	
Клинична имунология	Клинична алергология	
Клинична фармакология и терапия	Клинична вирусология	
Лицево-челюстна хирургия	Клинична токсикология	
Пластично-възстановителна хирургия	Медицинска генетика	
Спортна медицина	Професионални болести	
Съдебна психиатрия	Съдебна медицина и деонтология	

Специалности с добра осигуреност в област Шумен към 31.12.2024 г.

Специалности с добра осигуреност	***Специалности със задоволителна осигуреност***
Вътрешни болести	Образна диагностика
Педиатрия	Медицинска онкология
Обща дентална медицина	Клинична лаборатория
Обща медицина	Психиатрия
Хирургия	Ушно-носно-гърлени болести
Кардиология	Ортопедия и травматология
Акушерство и гинекология	Пневмология и фтизиатрия
Нервни болести	Кожни и венерически болести
Анестезиология и интензивно лечение	Урология
Очни болести	Физикална и рехабилитационна медицина
	Гастроентерология
	Ендокринология
	Клинична микробиология
	Обща и клинична патология

Таб. 42 Медицински персонал общо в лечебните заведения в област Шумен към 31.12.2024 г. (по данни на НСИ)

ГОДИНА	**2024 г.**	**2023 г.**	**2022 г.**
	(брой)		
Лекари	511	512	504
Лекари по дентална медицина	123	119	122
Специалисти по здравни грижи	976	955	927

Таб. 43 Лекари по специалности(практикуващи специалността) в област Шумен към 31.12.2024 г. (по данни на РЗИ-Шумен)

СПЕЦИАЛНОСТИ	**Брой**	**Осигуреност на 10 000 души от населението**	**Относителен Дял %**
ОБЩО	**511**	**34,2**	**100,0**
Клинични специалности:	***415***	**27,8**	**81,2**
Вътрешни болести /само/	37	2,5	8,7
в т.ч. Общопрактикуващи лекари	*23*	*1,5*	*62,2*
Гастроентерология	9	0,6	2,2
Ендокринология и болести на обмяната	9	0,6	2,2

Кардиология	32	2,1	7,7
Пневмология и фтизиатрия	9	0,6	2,2
Нефрология	3	0,2	0,7
Анестезиология и интензивно лечение	22	1,5	5,1
Педиатрия:	40	2,7	9,5
в т.ч. Общопрактикуващи лекари	*21*	*1,4*	*52,5*
Детска кардиология	2	0,1	0,5
Хирургия	25	1,7	6,0
Детска хирургия	1	0,1	0,1
Гръдна хирургия	1	0,1	0,1
Неврохирургия	2	0,1	0,5
Лъчелечение	4	0,3	1,0
Ортопедия и травматология	11	0,7	2,4
Ревматология	2	0,1	0,5
Урология	8	0,5	1,8
Акушерство и гинекология	26	1,7	6,1
Неонатология	4	0,3	1,0
Уши-носно-гърлени болести	12	0,8	2,9
Очни болести	16	1,1	3,9
Обща медицина:	29	1,9	6,9
в т.ч. Общопрактикуващи лекари	29	1,9	6,9
Клинична лаборатория	14	0,9	3,4
Клинична микробилогия	7	0,5	1,4
Клинична алергология	1	0,1	0,1
Клинична хематология	3	0,2	0,7
Инфекциозни болести	2	0,1	0,5
Образна диагностика	14	0,9	3,2
Медицинска паразитология	2	0,1	0,5
Психиатрия	14	0,9	3,4
Нервни болести	21	1,4	5,0
Нуклеарна медицина	2	0,1	0,5
Медицинска онкология	5	0,3	1,2
Кожни и венерически болести	10	0,7	2,2
Трансфузионна хематология	2	0,1	0,5
Обща и клинична патология	5	0,3	1,1
Съдебна медицина	1	0,1	0,2
Физикална и рехабилитационна медицина	8	0,5	1,7
Неклинични специалности:	***6***	**0,4**	**1,2**
Епидемиология на инф. болести	3	0,2	50,0
Трудова медицина	2	0,1	33,3
Социална медицина и здравен мениджмънт	1	0,1	16,7
Друга специалност или без специалност	***90***	**6,0**	**17,6**
в т.ч. Общопрактикуващи лекари	*14*	0,9	*15,5*

Таб. 44 Възрастова структура на лекари (физически лица) на основен трудов договор 2022-2024 г. (по данни на НСИ)

Година	ОБЩО	ДО 35 г.	35-44 г.	45-54 г.	55-64 г.	65-74 г.	75+
2022	**504**	57	30	82	215	90	30
2023	**512**	60	31	80	204	105	32
2024	**511**	62	38	70	184	123	34

Таб. 45 Медицински специалисти по „Здравни грижи" в област Шумен към 31.12.2024 (по данни на НСИ)

	ОБЩО	ФЕЛДШЕРИ	АКУШЕРКИ	МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ (всички профили)	ЛАБОРАНТИ (медицински и рентгенови)	ЗЪБОТЕХНИЦИ	ДРУГИ
2022	**927**	56	59	649	92	33	38
2023	**955**	61	63	660	99	31	41
2024	**976**	55	71	673	104	32	41

- Осигуреността с лекари в област Шумен за 2024 г. е 34,2 на 10 000 (2023 г. – 34,2, 2022 г. – 33,7, 2021 г. – 29,6, 2020 г. - 29,6, 2019 г. - 30,0, 2018 г. – 30,1);
- Осигуреността с лекари по дентална медицина в област Шумен за 2024 г. е 8,2 на 10 000 (2023 г. – 7,9, 2022 г. – 8,1, 2021 г. – 6,8, 2020 г. - 6,6, 2019 г. - 6,7, 2018 г. - 6,6);
- Осигуреността със специалисти по здравни грижи в област Шумен за 2024 г. е 65,4 на 10 000 ; (2023 г. – 63,8, 2022 г. – 61,8, 2021 г. – 55,0, 2020 г. - 54,0, 2019 г. - 56,3, 2018 г. - 55,7);
- На един лекар в област Шумен през 2024 г. се падат 292 жители, също толкова и през 2023 г.;
- На един лекар по дентална медицина в област Шумен през 2024 г. се падат 1 214 жители (2023 г. – 1 258, 2022 г. – 1 226, 2021 г. – 1 460, 2020 г. – 1 520; 2019 г. - 1497; 2018 г. – 1 525 г.).

Изводи:

- На всеки 10 000 души в област Шумен се падат по 34,2 лекари. Средната осигуреност за страната е много по-висока - 46,8 на 10 000;
- Осигуреността с общопрактикуващи лекари е 5,3 на 10 000 души. Средната осигуреност за страната е с 0,5 пункта по-висока – 5,8;
- Осигуреността със лекари по дентална медицина е 8,2 на 10 000;
- Към 31.12.2024 г. на основен трудов договор в лечебните и здравните заведения в област Шумен практикуват 511 лекари. Медицинските специалисти по здравни грижи са 976, като 69% или 673 от тях са медицински сестри;
- Осигуреността на населението с болнични легла в област Шумен е 58,9 на 10 000 души от населението, което е с 28,2 пункта по-ниско от средното за страната /87,1 легла на 10 000 души/.

1.10. ОБОБЩЕН АНАЛИЗ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ШУМЕН

- намаляване на населението; задълбочаващ се регресивен тип възрастова структура – броя на населението над 50 г. е по-голям от това до 14 г. възраст; високо ниво на застаряване на населението – увеличаващ се брой население над 60 г. възраст;
- намаляване на жените във фертилна възраст през 2024 г.; раждаемостта в областта е намалена в сравнение с предходната 2023 г. и е по-ниска от средната за страната през 2024 г.; общата плодовитост на жените във фертилна възраст е намалена; намален е броя на абортите;
- намалена е общата смъртност през 2024 г. и е по-висока от средната за страната; детската смъртност през 2024 г. е по-ниска в сравнение с 2023 г. и е по-ниска с тази за страната;
- естественият прираст през 2024 г. е отрицателен и е увеличен в сравнение с предходната година;

- значително е увеличен броят на регистрираните заболявания; в структурата на болестността водещи са Болести на органите на кръвообращението, Болести на дихателната система и Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан;
- увеличен е с 51% броят на новооткритите заболявания; в структурата на заболеваемостта водещи са Болести на органите на кръвообращението Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан и Болестите на дихателната система;
- увеличен е с 8,5% броя на хоспитализираните пациенти; в структурата на заболеваемостта по причини за хоспитализация водещи са Факторите влияещи върху здравното състояние на населението, Болести на органите на кръвообращението и Болестите на дихателната система;
- леко увеличен е общия брой на регистрираните злокачествените новообразувания и на регистрираните нови случаи; водещи в структурата на болестността от злокачествени заболявания по локализация са: меланом и други злокачествени заболявания на кожата, храносмилателни органи, млечна жлеза, женски полови органи, дихателни органи и гръден кош.
- броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза е увеличен, докато броя на новооткритите болни в сравнение с предходната година е намален;
- През 2024 г. са регистрирани 1 250 заразни заболявания, срещу 1 602 през 2023 г. Регистрираните случаи на въздушно-капкови инфекции продължават да държат най-висок относителен дял 74% от всички през 2024 г. Отчита се ръст на регистрираните случаи на скарлатина и варицела през 2024 г.
- увеличен е с 5% броя на регистрираните психични заболявания.
- В областта има сериозен недостиг на лекари със следните медицински специалности (има по 1 или 2 лекари от специалност): Вирусология, Гръдна хирургия, Детска ревматология, Детска ревмокардиология, Детска хирургия, Клинична алергология, Медицинска генетика, Неврохирургия, Ревматология, Съдова хирургия, Токсикология. Голяма част от работещите в болничната помощ, ПИМП и СИМП са в предпенсионна и пенсионна възраст, което в близкия десет годишен период ще доведе до твърде голям недостиг на медицински кадри. Това ще създаде сериозни проблеми, свързани с извършването на медицинските дейности и функционирането на всички лечебни заведения.
- на територията на област Шумен има относително малък брой лечебни заведения в сравнение с други области в страната. Многопрофилната болница за активно лечение в гр. Шумен поема основния поток пациенти и единствена осигурява 24 часово обслужване по редица медицински специалности. Това създава трудности с обезпечаването с кадри - както лекари със специалност, така и други медицински специалисти.
- Проблеми, свързани с обслужването на населението, са налице и в извънболничната помощ: недостиг на общопрактикуващи лекари в определени общини и липса и/или недостатъчен брой специалисти по някои специалности в специализираната извънболнична медицинска помощ.
- посочените проблеми ще се задълбочават в следващите години като за десет годишен период без адекватна здравна политика, насочена към увеличаване на приема на лекари в медицинските университети, създаване на възможности за специализация и кариерно развитие, както и адекватно заплащане на медицинския труд, регионалната здравна система в Област Шумен ще бъде изправена пред още по-големи предизвикателства.

1.11. ИЗВОДИ И ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ И ЗДРАВНИ ПРОБЛЕМИ, КОИТО ИМАТ ПРЯКО ОТНОШЕНИЕ КЪМ СИСТЕМАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ЗДРАВНИ УСЛУГИ СА:

1. Застаряване на населението

Развитието на демографските процеси в страна и областта са от изключителна важност не само за формиране на броя и структурата на населението, но и за трудовите ресурси, които са в основата на социалното и икономическото развитие. Данните за възрастовата структура на населението на областта сочат, че то остарява бавно, но сигурно, като намалява относителния дял на младите генерации (деца и работоспособно население) и се увеличава относителния дял на възрастното население. Нараства населението над 60-годишна възраст като същевременно намалява населението до 17 г. Това оказва влияние върху потребностите от медицинска помощ и

води до нарастване на хроничните заболявания, характерни за възрастните хора (хронични заболявания на сърцето, мозъка, белите дробове, инсулт, деменция, рак, артрити, ревматизъм и др.). Планирането на здравната помощ трябва да бъде съобразено със сегашните и бъдещи тенденции в здравния и социалния статус на възрастните хора.

Възрастните хора са значителни консуматори на здравни услуги. Намаляването на младото население и ниската раждаемост (по класификацията на СЗО – тя е ниска под 15 на 1000) предполага, че през следващите години ще има все повече възрастни и стари хора, които зависят от по-малък брой лица в трудоспособна възраст като източник за финансиране на тяхната здравна помощ и социално осигуряване. Към това трябва да се отчита и отрицателния естествен прираст и намаляването на общия брой население през последните години.

2. По-голям е броя на хората, живеещи в градовете

През годините се увеличава броя на живеещите в градовете на областта. Относителния им дял засега е по-малък от този на живеещите в градовете за страната, а в селата на областта живее по-голям относителен дял от населението в сравнение с показателя за селата в страната. Налице са съществени различия между градовете и селата от областта по отношение на броя и структурата на населението, раждаемост, смъртност, естествен прираст, които имат значение както за организацията на здравеопазването, така и за оказването на медицинска помощ и очакваната заболеваемост. Процесите на миграция от селата към градовете оказва и ще оказва влияние върху начина на живот и наличието на рискови фактори (поведенчески фактори, фактори от околната и трудовата среда). Това има значение за определяне на потребностите от медицинска помощ.

3. Високи нива на обща и детска смъртност

Важен проблем за демографското развитие на областта и страната е високото равнище на смъртността – общата смъртност и детската смъртност. Тези показатели са значително по-високи от тези в другите страни от Европа. Детската смъртност е един от най-важните статистически показатели, характеризиращи благополучието на една нация и работата на системата на здравеопазване в дадена страна или регион. Този показател обаче се влияе не само от медицинското обслужване, но и от широк кръг социални и икономически фактори. Детската смъртност за областта през 2024 г. е по-ниска от тази през 2023 г.

4. Водеща роля на хроничните неинфекциозни заболявания

Анализът на основните причини за умиранията, заболеваемостта и болестността показва водещата роля в структурата им на хроничните неинфекциозни болести и най-вече на болестите на органите на кръвообращението, болестите на дихателната система и онкологичните заболявания, като се увеличават потребностите на населението от медицинско обслужване и лекарства, свързани с лечението им. Наред с това се повишават и потребностите от лечебни заведения за рехабилитация, продължително лечение и палиативни грижи.

5. Недостатъчно и застаряващо лекарско съсловие в областта.

Основен проблем в здравеопазването на област Шумен продължава да бъде недостигът на медицински специалисти (лекари и специалисти по здравни грижи), което затруднява кадрова обезпеченост на отделенията с лекари и специалисти по здравни грижи. Към момента, благодарение на добрата обезпеченост от миналото, „МБАЛ –Шумен“ АД все още поддържа добро ниво на осигуреност с лекари специалисти. Проблем е недостига на следните медицински специалности, където има по 1 или 2 лекари със специалност: Вирусология, Гръдна хирургия, Детска ревматология, Детска ревмокардиология, Детска хирургия, Клинична алергология, Медицинска генетика, Неврохирургия, Ревматология, Съдова хирургия, Токсикология. Заплахата идва от факта, че голяма част от специалистите са на преклонна възраст и се очаква в следващите 10 години да отпаднат от системата, което застрашава един от фундаментите на здравната система - спешната помощ. Област Шумен се нарежда на 15-то място по брой лекари или в областта работят 1,7% от всички лекари в 28-те области в страната. В областите София-град, Пловдив и Варна работят 44,4% от всички лекари в страната.

Средната възраст на общопрактикуващите лекари е 61 г. като 52% вече са в пенсионна възраст, а 17% в следващите 5 год. ще навършат години за пенсия. Ситуацията при специалистите в извънболничната медицинска помощ е още по-притеснителна. Средната възраст е 63 г. и 61% са навършили пенсионна възраст, а 11% им предстои в следващите 5 години.

Цел продължава да бъде преодоляване на проблема с кадровата обезпеченост. Необходимо е привличане на нови кадри в лечебните заведения чрез предоставяне на възможности за кариерно

развитие, адекватно финансиране, социално – битови условия, специализация във водещи български и чужди центрове и др..

SWOT анализ на състоянието на системата на здравеопазване в област Шумен

Силни страни	Слаби страни
• Висококвалифициран медицински персонал с богат професионален опит. 85% от работещите в лечебните заведения за болнична помощ лекари са с призната специалност като някои от тях и с по две и повече специалности. Общият процент на работещите в областта лекари с призната специалност е около 80%.	• Съсредоточаване на близо 90% от лечебните заведения за специализирана помощ в трите най-големи общини на област Шумен (Шумен, Нови пазар и Велики Преслав).
• Наличие на високотехнологични диагностични и терапевтични дейности и апаратура в лечебните заведения.	• Недостатъчно използване на възможностите за осигуряване на допълнителни финансови средства.
• Модернизация на лечебните заведения за болнична помощ.	• Недостатъчен и амортизиран специализиран транспорт.
• Прилагане на медицинските стандарти – база за гарантиране на качеството на медицинското обслужване.	• Фрагментирано и вътрешно противоречиво здравно законодателство.
• Осигурени възможности за консултации на пациентите от областта във почти всички медицински профили.	• Нерационално и безконтролно внедряване на пазарни механизми в здравеопазването чрез механично прилагане на външен за специфичната медицинска дейност нормативен акт (Търговския закон).
• Наличие на условия за своевременност, достатъчност и добро качество на медицинските услуги.	• Недостатъчна координация между първичната медицинска помощ (личните лекари), специализираната извънболнична помощ, болничната помощ и спешната помощ.
• Развита система за спешна медицинска помощ.	• Недостатъчно междусекторно сътрудничество.
• Благоприятно географско разположение в Североизточна България.	• Неефективна дейност и роля на някои от съсловните организации за етичното регулиране на медицинския труд, както и за неговата организация и оценка на качеството му.
• Наличие на правила относно оказване на неотложна медицинска помощ от общопрактикуващите лекари на пациентите им в извънработното им време.	• Липса на лечебни заведения за долекуване, рехабилитация и лечение на хронично болни; липса на финансиране за леглата за долекуване в ЛЗБП.
• Гарантиране на пациентите на 24 часов достъп до медицинска помощ.	• Затруднен достъп до здравни услуги на населението от селата и по-малките общини.
• Реализиране на профилактични и скринингови програми с цел подобряване на ранното откриване на заболяванията.	• Слабо използване на природните ресурси за лечебна и рехабилитационна дейност.

• Дейности по профилактика на болестите и промоция на здравето.	• Недостатъчна информираност на населението относно здравето, рисковете и начините за предпазване.
	• Преобладаване на индивидуални практики като форма на първична медицински помощ.
Възможности	**Заплахи**
• Повишаване информираността на ползващите здравни услуги.	• Тенденция за застаряване на населението е по-силно изразена отколкото в страната.
• Планиране и осигуряване на медицински специалисти по вид медицински специалности в дългосрочен период, съобразно потребностите на населението от определена здравна помощ.	• Висока смъртност.
• Разширяване възможностите за достъп на населението от малките населени места и неблагоприятните райони до специализирана медицинска помощ.	• Висока средна възраст на лекарите. Само 24% от тях са на възраст до 45 години.
• Използване благоприятните географски и климатични условия за развитие на балнеологията и лечебния туризъм.	• Повишаваща се заболеваемост в областта са хроничните незаразни заболявания, множественост на заболяванията при едно лице, хронификацията на заболяванията, което често води и до състояния на трайна неработоспособност и необратими увреждания.
• Използване фондовете на ЕС за подобряване качеството на медицинското обслужване.	• Нарастващи нива на рисковете, свързани с околната среда и поведенческите фактори.
• Развитие на дейностите, свързани с долекуване, продължително лечение и рехабилитация.	• Увеличаващ се брой на рисковите и уязвимите групи от населението и на маргинализация на част от тези групи, свързана с ниво на образованост, доходи и т.н.
• Развитие на дейностите, свързани с профилактика и промоция на здравето.	• Недостатъчен брой ОПЛ.
• Разширяване възможностите на здравната система за реагиране при кризисни ситуации.	• Нисък брой специалисти по здравни грижи, голяма част от които са на възраст над 45 години.
• Развитие на електронното здравеопазване и изграждане на интегрирана информационна система, електронно пациентско досие, електронна здравна карта, електронни регистри и др.	• Неадекватно заплащане на медицинския труд, демотивиращо специалистите по здравни грижи.
• Положително отношение на органите на Министерство на здравеопазването, областната и общинските управи към проблемите на здравеопазването.	• Висок процент на лицата, които са с прекъснати здравноосигурителни права.
• Регламентиране на критерии за качество на медицинската дейност.	• Нараснала здравна несигурност на обществото, вследствие нарушен интегритет и дестабилизиране на здравеопазването като цялостна система.

• Подобряване използването на финансовите ресурси.	• Нереалистично заложени максималистични очаквания от здравеопазването, което наред с обективните му слабости, води до нарастваща обществена неудовлетвореност от здравеопазването.
• Сградният фонд на нефункциониращи ЛЗ да бъде предоставен за нуждите на лечебни и здравни заведения.	• Опасност от евентуално възникване на епидемии и пандемии.